Amélie Nothomb
Acid sulfuric

Traducere de Ada Tănasă

Polirom, 2007

Amélie Nothomb

Acide sulfurique

Editions Albin Michel S.A. – Paris, 2005

Amélie Nothomb s-a născut în 1967 la Kobe (Japonia).

Este fiica unui ambasador belgian și nepoata omului politic Charles-Ferdinand Nothomb, descendenta unei ilustre familii bruxelleze care a adus provincia Luxemburg regatului Belgiei. Copilăria și adolescența ei sunt de fapt o lungă călătorie prin lume, cu opriri mereu provizorii: își petrece primii trei ani de viață în Japonia, urmează China (Beijing), SUA (New York), Bangladesh, Birmania, Laos. În 1984, își începe studiile de filologie la Université Libre de Bruxelles. Adolescentă anorexică, Amélie mărturisește că abia la treizeci și patru de ani a reușit să se accepte „fizic", vindecându-se printr-o bulimie… a cititului și a scrisului: de aproape cincisprezece ani, în fiecare toamnă publică un roman, imediat trecut în fruntea listei de bestselleruri. *Igiena asasinului* (1992), prima ei carte, s-a vândut în sute de mii de exemplare.

I-au urmat *Sabotaj din iubire* (1993), *Combustibilii* (1994), *Catilinarele* (1995), *Peplum* (1996), *Atentat* (1997), *Mercur* (1998), *Uimire și cutremur* (1999, distins cu Marele Premiu pentru roman decernat de Academia Franceză și ecranizat de Alain Corneau), *Metafizica tuburilor* (2000), *Cosmetica dușmanului* (2001), *Dicționar Robert de nume proprii* (2002), *Antichrista* (2003), *Biografia foamei* (2004).

Acid sulfuric (2005) prezintă o umanitate crudă și plictisită, care își procură senzațiile tari prin urmărirea unui reality show macabru: participanții sunt luați cu forța de pe stradă și închiși în ceea ce pare a fi copia exactă a unui lagăr de concentrare nazist, dotat însă cu camere de luat vederi care filmează fiecare mișcare a prizonierilor,

pentru divertismentul milioanelor de telespectatori. Cele două personaje centrale sunt Pannonique (CKZ 114), una dintre victime, și Zdena, care joacă rolul de gardian al lagărului. Între cele două femei se creează o relație foarte strânsă, bazată pe fascinația obsesivă a uneia pentru cealaltă și pe continua negociere a relațiilor de putere dintre ele. CKZ 114 trece de la interpretarea magistrală a rolului de victimă supusă și neajutorată la asumarea unei misiuni de convingere a telespectatorilor să oprească jocul infernal, pe când Zdena își dă seama că talentul său de a manevra oamenii și situațiile pentru propriul interes este mai limitat decât crezuse.

Partea întâia

Veni și clipa în care suferința celorlalți nu le mai ajunse; aveau nevoie de spectacolul ei.

Nu era necesară nici un fel de calificare pentru a fi arestat. Raziile aveau loc pretutindeni: era ridicată toată lumea, fără nici o excepție. A fi om era singurul criteriu.

În dimineața aceea, Pannonique ieșise să se plimbe prin Jardin des Plantes[{1}].

Organizatorii sosiră la fața locului și cercetară parcul în amănunțime. Tânăra se trezi urcată într-un camion.

Era chiar înaintea primei emisiuni: oamenii nu știau încă ce avea să li se întâmple. Erau indignați. La gară, i-au înghesuit într-un vagon pentru animale.

Pannonique observă că îi filmau: erau escortați de mai multe camere care nu pierdeau nici o frântură din neliniștea lor. Atunci înțelese că revolta lor nu numai că nu servea la nimic, dar era și telegenică. Rămase deci impasibilă ca un bloc de marmură pe tot parcursul călătoriei, în jurul ei copiii plângeau, adulții bombăneau, bătrânii se sufocau.

I-au debarcat într-un lagăr care semăna cu cele, nu atât de îndepărtate, din timpul regimului nazist, cu o singură excepție notabilă, totuși: peste tot erau instalate camere de supraveghere.

Nu era nevoie de nici un fel de calificare pentru a fi organizator. Șefii puneau candidații să defileze și îi reținеau pe cei care aveau „fețele cele mai semnificative”. Apoi îi puneau să răspundă la niște

chestionare privind comportamentul.

Zdena, care nu reușise în viața ei la nici un examen, fu admisă. Era extrem de mândră din pricina asta. De acum înainte putea spune că lucra în televiziune. La douăzeci de ani, fără nici un fel de studii, o primă slujbă: prietenii ei vor înceta în sfârșit să-și mai bată joc de ea.

I se explicară regulile emisiunii. Responsabilii o întrebară dacă aceasta o șoca.

— Nu. E tare, răspunse ea.

Vânătorul de capete îi spuse gânditor că așa și era.

— E exact ce-și doresc oamenii, adăugă el. S-a terminat cu afectarea, cu gingășiile.

A răspuns satisfăcător la celelalte teste, dovedind că era capabilă să dea în necunoscuți, să strige în gura mare insulte gratuite, să-și impună autoritatea, să nu se lase înduioșată de rugăminți.

— Tot ce contează e respectul publicului, spuse unul dintre responsabili. Nici un spectator nu merită disprețul nostru.

Zdena era întru totul de acord.

Postul de caporal{2} era al ei.

— Veți fi strigată caporala Zdena, i se spuse.

Termenul militar îi plăcu.

— Ai papagal, caporală Zdena, își apostrofă ea imaginea din oglindă.

Deja nu mai observa că era filmată.

Ziarele nu mai vorbeau decât despre asta. Editorialele ardeau, marile conștiințe tunau și fulgerau.

Cât despre public, acesta ceru mai mult încă de la prima difuzare. Emisiunea, intitulată sobru „Concentrarea”, obținu o audiență record. Teroarea nu fusese nicicând indusă atât de direct.

„Se petrece ceva”, spuneau oamenii.

Camera avea ce să filmeze. Își plimba ochii ei fără număr peste barăcile în care erau încartiruiți prizonierii: niște latrine mobilate cu saltele de paie suprapuse.

Comentatorul descria duhoarea de urină și umezeala înghețată pe care, din păcate, televiziunea nu le putea transmite.

Fiecare caporal avea dreptul la câteva minute de prezentare.

Zdena nu-și mai încăpea în piele. Camera nu va avea ochi decât pentru ea mai bine de cinci sute de secunde. Și acest ochi sintetic prevestea alte milioane de ochi de carne.

— Nu pierdeți această ocazie ca să deveniți simpatici tuturor, le spuse unul din organizatori caporalilor. Publicul vede în voi niște brute grosolane: dovediți-le că sunteți umani.

— De asemenea, nu uitați că televiziunea poate fi o tribună pentru aceia dintre voi care au idei, idealuri, le suflă un altul cu un zâmbet pervers care spunea multe despre atrocitățile pe care spera să-i audă proferându-le.

Zdena se întreba dacă are idei. Învălmășeala din cap, pe care o numea pompos gândire, nu-i luase mințile până într-atât încât să ajungă la o asemenea concluzie.

Dar spera să nu întâmpine nici un fel de dificultate în a inspira simpatie.

O naivitate curentă: oamenii nu știu cât îi urâțește televiziunea.

Zdena își pregăti discursul în fața oglinzii fără să-și dea seama că, probabil, camera nu va avea față de ea aceeași indulgență ca imaginea sa din oglindă.

Spectatorii așteptau cu nerăbdare prezentarea caporalilor: știau că e posibil să-i urască și că aceștia ar putea-o chiar căuta cu lumânarea, că vor furniza repulsiei lor un plus de argumente.

Și n-au fost deloc dezamăgiți. Din perspectiva mediocrității celei mai abjecte, declarațiile caporalilor le întrecură chiar așteptările.

Au fost de-a dreptul întorși pe dos de discursul unei tinere cu o mină necioplită care se numea Zdena.

— Am douăzeci de ani si încerc să acumulez cât mai multă experiență, spuse ea. Nu trebuie să aveți păreri preconcepute în privința „Concentrării”. De altfel, cred că nu trebuie să judecăm pe nimeni și nimic niciodată, fiindcă, în fond, cine suntem noi ca să judecăm? Peste un an, când voi termina filmările, va avea într-adevăr un sens să-mi fac o părere despre asta. Nu însă până atunci. Știu că sunt unii care pretind că ceea ce le facem oamenilor aici nu e normal. Dar lansez această întrebare: ce este normalitatea? Ce este binele, ce e răul? E o chestie pur culturală.

— Dar, caporală Zdena, interveni organizatorul, v-ar plăcea să treceți prin ce trec prizonierii?

— E o întrebare destul de necinstită. Mai întâi, nu știm ce gândesc deținuții fiindcă organizatorii nu le cer părerea. Dacă e pe așa, înseamnă că nu gândesc nimic.

— Nici un pește viu nu țipă când îl tranșezi. Atunci trageți concluzia că nu suferă, caporală Zdena?

— E o glumă bună, o s-o reţin, spuse ea cu un zâmbet larg, menit să stârnească adeziunea. Ştiţi, cred că, dacă tot sunt la închisoare, nu sunt acolo degeaba. Orice s-ar spune, nu cred că au aterizat printre cei slabi întâmplător. Ce pot să constat e că eu, care nu sunt o femeie manierată, mă aflu în tabăra celor puternici. Lucrurile stăteau astfel încă de pe când eram la şcoală. În curte erau două tabere, cea a fetelor şi cea a sclifosiţilor: nu m-am amestecat niciodată printre ei, eu ieşeam cu durii. N-am căutat niciodată să stârnesc mila.

— Credeţi că prizonierii încearcă să stârnească mila?

— Evident. Ei au rolurile frumoase.

— Bine, caporală Zdena. Vă mulţumesc pentru sinceritate.

Tânăra părăsi câmpul vizual al camerei, uimită de ceea ce spusese. Nu ştia că gândea atâtea lucruri. Se bucură de excelenta impresie pe care avea s-o producă.

Ziarele nu conteniră cu înjurăturile împotriva cinismului nihilist al caporalilor şi, în special, al caporalei Zdena, ale cărei cuvinte pline de învăţăminte consternară întreaga suflare. Editorialiştii se opriră îndelung asupra acelei perle în care prizonierilor le era atribuit rolul frumos; curierul cititorilor o califică drept prostie autosuficientă şi lipsă de umanitate.

Zdena nu înţelese nimic din valul de dispreţ al cărui obiect devenise. Nu se gândi nici o clipă că se exprimase necorespunzător. Trase pur şi simplu concluzia că spectatorii şi ziariştii erau nişte burghezi şi că îi reproşau lipsa de educaţie; puse reacţiile lor pe seama urii faţă de lumpenproletariat[{3}]. „Şi cică să-i respect eu!”, îşi

spuse.

De altfel, încetă foarte curând să-i mai respecte. Stima sa se îndreptă asupra organizatorilor, excluzând restul lumii. „Cel puțin, ei nu mă judecă. Dovada e că mă plătesc. Și mă plătesc chiar bine”. Câte o eroare pe propoziție: șefii o disprețuiau pe Zdena. Își băteau joc de ea. Și o plăteau prost.

Pe de altă parte, dacă ar fi existat cea mai mică posibilitate ca vreunul dintre deținuți să scape cu viață din lagăr, deși nu era cazul, ar fi fost primit ca un erou. Publicul admira victimele. Măiestria emisiunii stătea tocmai în prezentarea imaginii lor celei mai demne.

Prizonierii nu știau care dintre ei erau filmați, nici ce gândeau spectatorii. Asta făcea parte din supliciul lor. Cei care clacau se temeau îngrozitor că asta ar putea da bine pe ecran: durerii provocate de criza de nervi i se adăuga rușinea de-a deveni o atracție. Și, într-adevăr, camera nu disprețuia momentele de isterie.

Însă nici nu le privilegia. Știa că era în interesul „Concentrării” să dezvăluie la maximum frumusețea acestei umanități torturate. De aceea, o alese de îndată pe Pannonique.

Pannonique o ignora. Asta o salvă. Dacă ar fi bănuit că era ținta preferată a camerei n-ar fi rezistat. Era însă convinsă că o emisiune atât de sadică e interesată exclusiv de suferință. Așa că se străduia din răsputeri să nu dea nici cel mai mic semn de durere.

În fiecare dimineață, când selecționerii inspectau contingentele pentru a hotărî cine devenise inapt pentru muncă și trebuia trimis la moarte, Pannonique își ascundea neliniștea și dezgustul îndărătul unei măști trufașe. Apoi, în timpul zilei, pe când curăța molozul

tunelului inutil pe care erau forțați să-l construiască sub amenințarea vânelor de bou[{4}] ale caporalilor, nu afișa nici un sentiment. În sfârșit, seara, când tuturor acestor înfometați li se servea o supă scârboasă, o înghițea fără nici o expresie.

Pannonique avea douăzeci de ani și chipul cel mai sublim care ar fi putut fi închipuit vreodată. Înainte de razie, era studentă la paleontologie. Pasiunea pentru diplodoci nu-i lăsase prea mult timp să se privească în oglindă, nici să-și dedice tinerețea atât de radioasă dragostei. Inteligența făcea ca frumusețea ei să fie încă și mai înspăimântătoare.

Organizatorii nu întârziară să o remarce și să vadă în ea, pe bună dreptate, un atu major al „Concentrării". Faptul că o fată atât de frumoasă și de grațioasă era sortită unei morți transmise în direct crea o tensiune insuportabilă și irezistibilă.

Între timp, publicul nu trebuia privat de delectările la care favorita sa părea să-l invite: loviturile se îndârjeau asupra trupului ei încântător, nu prea tare, pentru a nu-l deteriora excesiv, însă destul pentru a stârni groaza pură. Caporalii aveau, de asemenea, dreptul de a-i insulta pe ceilalți și nu se privau de plăcerea de-a o înjura pe Pannonique la modul cel mai josnic, pentru a spori emoția spectatorilor.

Când o zări prima oară pe Pannonique, Zdena se strâmbă. Nu văzuse niciodată așa ceva. Ce era asta? Întâlnise destui oameni la viața ei, însă niciodată ceea ce vedea acum pe chipul acelei tinere. De altfel, nu-și dădea seama dacă acel ceva se afla pe chip sau era impregnat în adâncul lui.

„Ambele, probabil”, își spuse cu un sentiment amestecat de teamă și dezgust.

Zdena detesta lucrul acesta care o făcea să nu se simtă deloc în largul ei. I se strângea stomacul de parcă ar fi mâncat cine știe ce chestie indigestă.

Caporala Zdena se gândi iarăși la asta în timpul nopții. Treptat, își dădu seama că la asta se gândea tot timpul. Dacă ar fi fost întrebată ce anume însemna asta, ar fi fost incapabilă să răspundă.

În timpul zilei, făcea în așa fel încât să se afle cât mai des posibil în cercul lui Pannonique ca să o studieze pe furiș și să-nțeleagă de ce figura ei o obseda.

Însă, cu cât o studia mai mult, cu atât înțelegea mai puțin. Păstra o amintire extrem de vagă a cursurilor de istorie pe care le urmase la școală pe când avea vreo doisprezece ani. În manual erau reproduse tablouri ale unor pictori din vechime – i-ar fi fost greu să precizeze dacă era vorba de Evul Mediu sau de un secol ulterior.

Acolo văzuse uneori doamne – fecioare? prințese? – pe, și în al căror chip era înscris același mister.

În adolescență crezuse tot timpul că era o chestie imaginară. Astfel de chipuri nu existau. Constatase deja lucrul ăsta studiindu-și cercul de prieteni. Nu putea fi vorba de frumusețe, fiindcă la televizor femeile considerate frumoase nu arătau așa.

Dar iată că acum necunoscuta aceea venea cu un astfel de chip. Deci el exista totuși. Însă de ce nu te simțeai în largul tău când îl vedeai? De ce îți trezea dorința de-a plânge? Era oare singura care simțea asta?

Zdena își pierdu somnul. Sub ochi îi apărură pungi vineții. Revistele decretară că cea mai proastă dintre caporale căpăta pe zi ce trece o figură de brută.

Din clipa în care puseseră piciorul în lagăr, prizonierii fuseseră despuiați de haine și primiseră în schimb o ținută regulamentară croită pe măsura lor: bărbații – pijama, femeile – o bluză lălâie.

Numărul matricol tatuat pe piele era singurul nume autorizat.

CKZ 114 – cum se numea Pannonique – era din clipa aceea muza spectatorilor.

Ziarele consacrau articole întregi acestei tinere de o frumusețe și o distincție admirabile, a cărei voce nimeni nu o cunoștea. Era lăudată inteligența plină de noblețe a chipului său. Fotografia sa era pe coperțile a nenumărate reviste. Fotografii alb-negru sau în culori, orice o prindea de minune.

Zdena citi un editorial în cinstea „frumoasei CKZ 114”.

Frumoasă: deci, până la urmă, despre asta era vorba. Caporala Zdena nu îndrăznise s-o spună chiar ea, plecând de la ideea că nu se pricepea deloc la așa ceva. Totuși, fu destul de mândră că fusese în stare, dacă nu să înțeleagă, măcar să remarce fenomenul.

Frumusețea: deci asta era problema lui CKZ 114. Fetele de la televizor, presupuse a fi frumoase, nu îi stârniseră aceeași neliniște Zdenei, care trase concluzia că, probabil, nu erau într-adevăr frumoase.

„Concentrarea” o învăța ce era adevărata frumusețe.

Decupa una dintre fotografiile cele mai reușite ale lui CKZ 114 și o lipi lângă pat.

Ceea ce deținuții aveau în comun cu spectatorii era faptul că știau numele caporalilor.

Aceștia nu pierdeau nici o ocazie să-și strige sus și tare propria identitate, ca și când ar fi simțit neîncetat nevoia unei confirmări.

Când se făcea selecția de dimineață auzeai:

— Drepți, în fața caporalului Marko!

Sau când munceau la tunel:

— Ia zi, asta se cheamă să-l asculți pe caporalul Jan?

Exista o oarecare asemănare între caporali, în special în ceea ce privea răutatea, brutalitatea și prostia.

Caporalii erau tineri. Nici unul nu avea mai mult de treizeci de ani. Nu duseseră lipsă de candidați mai în vârstă, chiar bătrâni, însă organizatorii se gândiseră că violența oarbă ar impresiona mai mult dacă ar izvorî din niște trupuri juvenile, din niște mușchi adolescentini și niște obraji rumeni.

Exista chiar și un fenomen, caporala Lenka, o vampă durdulie care se chinuia neîncetat să placă. Nu se mulțumea doar să ademenească publicul și să-și unduiască șoldurile prin fața celorlalți caporali: mergea până într-acolo încât se apucase să seducă prizonierii vârându-le decolteul sub nas și aruncând ocheade celor care se aflau în subordinea ei. Această nimfomanie, combinată cu atmosfera infectă care bântuia întreaga emisiune, era în aceeași măsură dezgustătoare și fascinantă.

Un alt lucru pe care deținuții îl aveau în comun cu spectatorii era faptul că nu cunoșteau numele tovarășilor lor de suferință. Le-ar fi plăcut să le cunoască, într-atât solidaritatea și prietenia le erau

indispensabile; însă instinctul îi avertiza în privința pericolelor unei astfel de cunoașteri.

Avură în curând ilustrarea clară a acestora.

Caporala Zdena înmulțea prilejurile de-a se afla în preajma tinerei CKZ 114.

Instrucțiunile nu se schimbaseră: dacă cineva trebuia lovit fără nici un motiv, atunci frumoasa era aceea.

Dat fiind acest ordin, Zdena putea să invoce datoria pentru a-și îndrepta furia împotriva lui Pannonique. Fără să încalce totuși ordinele, care îi interziceau să-i deterioreze frumusețea, caporala o bătea pe CKZ 114 mai mult decât ar fi fost normal.

Organizatorii își dăduseră seama de asta. Nu dezaprobau această înclinație: dădea bine pe ecran să o vezi pe Zdena, această încarnare a brutalității, dezlănțuindu-se asupra delicateții sfâșietoare a tinerei.

Nu acordaseră prea multă importanță nici unui alt semn al obsesiei caporalei: aceasta striga neîncetat numele sau, mai degrabă, „numărul matricol” al victimei sale. De pildă:

— Ridică-te, CKZ 114!

Sau:

— O să te-nvăț eu ce-nseamnă ascultarea, CKZ 114!

Sau:

— O să vezi tu, CKZ 114!

Ca să nu mai vorbim de strigătul în sine, care spunea deja multe:

— CKZ 114!

Uneori, când nu mai avea putere să lovească trupul acela tânăr, îl azvârlea la pământ gâfâind:

— Ne oprim aici deocamdată, CKZ!

Pannonique își păstra admirabil curajul si ținuta în fața unui astfel de tratament.

Nu-și desclește buzele și se încăpățâna să tacă până și atunci când durerea devenea de nesuportat.

În unitatea lui Pannonique se afla un bărbat de vreo treizeci de ani pe care acest martiriu îl înnebunea. Ar fi preferat de o mie de ori să fie lovit el decât să vadă supliciul neîncetat al tinerei. Într-o seară, când încetară lucrul, bărbatul, care se numea EPJ 327, veni să-i vorbească:

— Se înverșunează împotriva dumneavoastră, CKZ 114. E insuportabil.

— Dacă n-ar fi ea, ar fi altcineva.

— Aș prefera să bată pe altcineva.

— Ce vreți să fac, EPJ 327?

— Nu știu. Vreți să vorbesc cu ea?

— Știți că nu aveți dreptul și că singurul lucru pe care l-ați obține ar fi să o faceți să-si dubleze violența.

— Si dacă ați vorbi cu ea?

— N-am mai multe drepturi decât dumneavoastră.

— N-aș fi așa de sigur. Caporala Zdena e obsedată de dumneavoastră.

— Credeți că am poftă să intru în jocul ei?

— Înțeleg.

Vorbeau în șoaptă, de teamă că vreunul din microfoanele omniprezente le-ar putea surprinde conversația.

— CKZ 114, pot să vă întreb care e prenumele dumneavoastră?

— Altădată mi-ar fi făcut plăcere să vi-l spun. Acum, însă, presupun c-ar fi o imprudență.

— De ce? Eu, dacă vreți, sunt gata să vă dezvălui că mă numesc…

— EPJ 327. Vă numiți EPJ 327.

— E îngrozitor. Simt nevoia să-mi cunoașteți numele. Simt nevoia să-l cunosc pe al dumneavoastră.

De disperare, începea să ridice tonul, îi puse un deget pe buze. El tresări.

În realitate, pasiunea caporalei Zdena se intersecta cu cea a lui EPJ 327: murea de curiozitate să cunoască prenumele lui CKZ 114. Fiindcă răcnea numărul ăla matricol de patruzeci de ori pe zi, ajunsese să i se pară nesatisfăcător.

Nu degeaba poartă oamenii nume în loc de numere matricole: prenumele este cheia individului. Zăngănitul delicat al încuietorii sale atunci când vrem să deschidem ușa ce duce către sine. Muzica metalică ce face posibil acest dar. Numărul matricol este pentru cunoașterea celuilalt ceea ce cartea de identitate este pentru individ: nimic.

Zdena își dădu seama furioasă de această limită a puterii sale: ea, care avea drepturi atât de vaste și de monstruoase asupra deținutei CKZ 114, nu avea nici un mijloc de a-i afla numele. Acesta nu era inventariat nicăieri: actele prizonierilor erau arse de îndată ce aceștia soseau în lagăr.

Nu putea afla prenumele lui CKZ 114 decât din gura ei.

Neștiind dacă acest gen de interogatoriu era autorizat, Zdena se

apropie de tânără cu oarecare discreție pe când toată lumea lucra la tunel și îi șopti la ureche:

— Cum te cheamă?

Pannonique întoarse spre ea o față uluită.

— Care e prenumele tău? murmură din nou caporala.

CKZ 114 scutură din cap a refuz cu un aer categoric. Și reîncepu să dea la o parte pietrele. Învinsă, Zdena apucă vâna de bou și o snopi în bătaie pe insolentă. Când în cele din urmă se opri, la capătul puterilor, victima, în ciuda durerii, îi aruncă o ocheadă amuzată ce părea a spune:

„Dacă îți închipui că mă vei convinge cu metodele astea…”

„Sunt o imbecilă”, își zise caporala. „Ca să obțin ceea ce vreau, o desființez pe ea. Zdena, idioato ce ești! Totuși, nu e vina mea: mă sfidează, mă enervează și atunci mă înfurii. A căutat-o singură!”

Vizionând benzile nedecriptate, Zdena observă că CKZ 114 avusese o discuție cu EPJ 327. Șterpeli niște penthotal{5} de la infirmerie și îi injecta o doză lui EPJ 327.

Serul adevărului dezlegă limba nefericitului care se puse serios pe vorbit:

— Mă numesc Pietro, Pietro Livi, simțeam enorm nevoia s-o spun, simt enorm nevoia să aflu numele lui CKZ 114, a avut dreptate să mi-l ascundă, dacă n-o făcea eram pe cale să ți-l dezvălui, caporală Zdena, te urăsc, întruchipezi tot ce disprețuiesc mai mult, iar CKZ 114 – tot ce iubesc mai mult, frumusețea, noblețea, grația, dacă te-aș putea ucide, caporală Zdena…

Socotind că aflase îndeajuns, îl reduse la tăcere cu o lovitură.

Organizatorii o admonestară: nu avea dreptul să tortureze prizonierii pentru plăcerile sale egoiste.

— Faci ce vrei, caporală Zdena, dar în fața camerelor!

Cât despre penthotal, acesta fu confiscat imediat.

„Dacă n-aș fi fost regina cretinilor, i-aș fi injectat penthotalul lui CKZ 114. Acum, n-o să mai am așa ceva la îndemână și nu-i voi putea afla numele. Aveau dreptate ăia în ziar: sunt prostia întruchipată."

Pentru prima oară în viață, Zdena își dădea seama și se rușina de propria nulitate.

La aplicarea pedepselor cu vâna de bou, fu înlocuită de alți caporali. Nu duceau lipsă de brute dornice să dea frâu liber violenței lor asupra trupului fragil al lui CKZ 114.

Într-o primă fază, Zdena ajunse să facă progrese. Nu mai simțea atât de acut nevoia să distrugă ceea ce o obseda. Uneori, îi lovea pe ceilalți prizonieri doar pentru a nu avea aerul că tăia frunză la câini, însă asta nu avea nici o importanță.

Încetul cu încetul, conștiința sa deveni din ce în ce mai confuză. Cum putea oare să fie mulțumită de ea însăși plătind un preț atât de mic? CKZ 114 era supusă la tot atâtea violențe ca și înainte. A te spăla pe mâini de-o anumită situație nu însemna neapărat a fi inocent.

O voce obscură îi șoptea de asemenea Zdenei că în momentele în care se înverșuna împotriva lui CKZ 114, în toată această înverșunare era ceva sacru. Pe când acum, tânăra era supusă sorții comune, ororii oarbe, supliciului vulgar.

Hotărî să-și reafirme alegerea. Caporala Zdena o snopi din nou în bătaie pe frumoasa tânără. Când își revăzu călăul, care se ținuse departe de ea vreme de șapte zile, în ochii acesteia se ivi o nedumerire care părea să întrebe care era sensul unei atitudini atât de stranii.

Zdena începu din nou s-o chestioneze:

— Cum te cheamă?

Ea refuză din nou să-i răspundă, fără a abandona aerul malițios în care caporala nu greșea citind: „Îți închipui că întoarcerea ta mi se pare o favoare pentru care trebuie să-ți mulțumesc?”.

„Are dreptate”, își zise Zdena, „trebuie să-i dau un motiv de mulțumire.”

EPJ 327 îi povesti lui CKZ 114 despre interogatoriul la care fusese supus.

— Vedeți, spuse ea, sub nici o formă nu trebuie să-mi știți numele.

— De-acum îl știe pe al meu, însă e clar că nu dă doi bani pe el. Sunteți singura obsesie a caporalei Zdena.

— Un privilegiu de care m-aș lipsi bucuroasă.

— Sunt sigur că ați putea profita.

— Prefer să nu înțeleg unde bateți.

— N-o spun la modul umilitor. Nici n-aveți idee câtă considerație am pentru dumneavoastră. Și vă sunt recunoscător că mi-o inspirați: n-am simțit niciodată o nevoie atât de acută de-a stima pe cineva înainte de-a fi aruncat în infernul ăsta.

— Eu n-am simțit niciodată o nevoie atât de acută de-a ține capul sus. E singurul lucru care îmi dă curaj.

— Vă mulțumesc. Orgoliul dumneavoastră e și al meu. Am senzația că, de fapt, e al tuturor celor de aici.

Nu se înșela. Ochii tuturor prizonierilor erau magnetizați de frumusețea sa.

— Știți că cele mai subtile cuvinte despre gloria corneliană{6} au fost scrise de un evreu francez în 1940? continuă EPJ 327.

— Erați profesor? întrebă tânăra.

— Sunt încă. Refuz să vorbesc despre asta la trecut.

— Ei bine, caporală Zdena, ai început din nou să-i tăbăcești pielea lui CKZ? glumi caporalul Jan.

— Da, răspunse ea, fără să-și dea seama că-și bătea joc de ea.

— Îți place fata, nu-i așa? întrebă caporalul Marko.

— Într-adevăr, răspunse ea.

— Îți place la nebunie s-o cotonogești.

Pur și simplu nu te poți abține.

Zdena chibzui rapid. Avu inspirația să mintă.

— Da, îmi place chestia asta.

Ceilalți râseră în hohote.

Zdena se gândi că, acum două săptămâni, asta n-ar fi fost o minciună.

— Pot să vă rog ceva, băieți? se interesă ea.

— Poți să-ncerci.

— Lăsați-mi-o mie.

Caporalii se zguduiră de râs.

— S-a făcut, caporală Zdena, ți-o lăsăm, spuse caporalul Jan. Cu o singură condiție.

— Care? întrebă Zdena.

— Să ne povestești și nouă.

A doua zi, pe când lucrau la tunel, CKZ 114 o văzu pe caporala Zdena apropiindu-se de ea cu vâna de bou în mână.

Camera își aținti privirea asupra acestei perechi de fete care obseda spectatorii.

Pannonique își dublă eforturile, știind că acest zel nu o va ajuta să evite loviturile.

— Ești o anemică, CKZ 114! urlă caporala.

O ploaie de lovituri cu vâna de bou se abătu asupra prizonierei.

Imediat, Pannonique își dădu seama că nu simțea nimic. Vâna de bou fusese înlocuită cu o imitație inofensivă. CKZ 114 avu inspirația să mimeze durerea înfrânată. Apoi aruncă o privire scurtă în direcția caporalei. Descifra pe chipul ei o intensitate plină de semnificații: călăul se afla la originea acestui secret și nu îl împărtășea decât cu propria-i victimă.

O clipă mai târziu, Zdena redeveni o caporală ca oricare alta, strigându-și în gura mare ura.

După o săptămână de pedepse cu vâna de bou falsă, caporala Zdena o întrebă din nou pe CKZ 114:

— Care e prenumele tău?

Pannonique nu răspunse. Ochii ei îi scrutară pe cei ai dușmancei. Înșfacă partea sa de moloz și o duse la grămada comună. Apoi se întoarse și umplu din nou căldarea.

Zdena o aștepta cu un aer insistent, ca pentru a-i da de înțeles că tratamentul său preferențial merita o recompensă.

— Cum te numești?

Pannonique chibzui un moment înainte de a-i răspunde:

— Eu mă numesc CKZ 114.

Era prima oară când un caporal o auzea vorbind.

În loc să-i dezvăluie Zdenei numele ei, îi oferea un cadou nesperat: sunetul glasului său. Un sunet sobru, grav și pur. O voce cu un timbru rar.

Zdena fu atât de descumpănită, încât nu remarcă răspunsul ocolit.

Caporala n-a fost singura care a observat fenomenul. A doua zi, nenumărați gazetari își intitulau articolele: FRUMOASA A VORBIT!

Se întâmpla extrem de rar ca un prizonier să vorbească. Cu atât mai mult, nici un mijloc mass-media nu reușise încă să capteze vocea lui CKZ 114. Nu putuseră scoate de la ea mai mult decât gemetele nedeslușite care îi scăpau sub ploaia de lovituri. Acum spusese ceva: „Eu mă numesc CKZ 114”.

„Ceea ce e cel mai neobișnuit în această propoziție”, scrise un ziarist, „e tocmai acest eu. Astfel, această tânără care, sub privirile noastre consternate, este supusă celei mai îngrozitoare infamii din câte au existat vreodată, dezumanizării, umilinței, violenței absolute – această tânără pe care o privim murind, care e deja moartă, poate încă să înceapă cu mândrie o propoziție cu un *eu* triumfător, cu o afirmare de sine. Ce lecție de curaj!”

Un alt cotidian o analiza dintr-o perspectivă total opusă:

„Această tânără își strigă în gura mare înfrângerea. Vorbește – în sfârșit! – însă doar pentru a-și recunoaște înfrângerea, pentru a mărturisi că singura identitate în care se recunoaște de acum înainte

este acest număr matricol al ororii barbare.”

Nici un mijloc mass-media nu înțelesese natura reală a ceea ce se petrecuse: acest fapt avusese loc doar între cele două tinere și nu avea semnificație decât pentru ele.

Iar această semnificație colosală era următoarea: „Accept să-ți vorbesc”.

Nici ceilalți deținuți nu înțeleseseră mai mult. Aveau cu toții cea mai mare admirație pentru CKZ 114. Era eroina lor, a cărei noblețe le dădea curajul de a ridica din nou capul.

O tânără care purta numărul matricol MDA 802 îi spuse lui Pannonique:

— Foarte bine, o faci s-aștepte până i se lungesc urechile.

— Dacă nu vă cer prea mult, aș prefera să-mi vorbiți cu „dumneavoastră”.

— Credeam că suntem prietene.

— Tocmai. Să lăsăm tutuiala în seama celor care ne vor răul.

— Îmi va fi greu să vă vorbesc cu „dumneavoastră”. Suntem de aceeași vârstă.

— Și caporalii sunt de vârsta noastră.

Asta e dovada că, după ce trecem de copilărie, identitatea de vârstă nu mai e de ajuns pentru a constitui un punct comun.

— Credeți că politețurile astea vor servi la ceva?

— Ceea ce ne diferențiază de caporali este, prin forța împrejurărilor, indispensabil. Ca și tot ceea ce ne amintește că, spre deosebire de ei, noi suntem niște ființe civilizate.

Această atitudine se răspândi repede. În scurt timp, nici un

prizonier nu-i mai tutui pe ceilalți.

Această politețe generalizată nu rămase fără urmări. Deținuții nu se simpatizară mai puțin, nu fură mai puțin intimi, ba chiar se respectară infinit mai mult. Nu era vorba de un respect formal: aveau mai multă stimă unii pentru alții.

Masa de seară era o mizerie: niște pâine uscată și niște supă atât de limpede încât era o adevărată minune dacă zăreai pe fundul castronului vreo coajă de legumă. Tuturor le era atât de foame și porțiile erau atât de mici, încât așteptau cu nerăbdare această gustare. Cei care își primeau tainul se aruncau asupra lui fără să vorbească și îl mâncau cu mare cumpătare, cu un aer istovit, numărând înghițiturile.

Nu rareori se întâmpla ca, ajungând la fundul castronului, unii să izbucnească în plâns, gândindu-se că aveau să aibă stomacul gol până a doua zi seara: netrăind decât pentru această masă jalnică și neavând nici o speranță de nicăieri, da, aveau într-adevăr de ce plânge.

Pannonique nu mai putu suporta această suferință. Când veni ora mesei, se așternu pe vorbit. Ca un oaspete la un ospăț îmbelșugat, se apucă să converseze cu oamenii din unitatea sa. Evocă filmele care îi plăcuseră, actorii pe care îi admirase. Unul dintre vecini o aprobă, altul se indignă, o contrazise, îi expuse punctul lui de vedere. Tonul deveni strident. Toată lumea luă atitudine. Spiritele se înfierbântară.

Pannonique izbucni în râs.

Singurul care observă fu EPJ 327.

— E prima oară când vă aud râzând.

— Râd de fericire. Toți vorbesc, se ceartă, ca și când ar fi vorba de ceva important.

E minunat!

— Dumneavoastră sunteți minunată. Datorită dumneavoastră au uitat că mâncau o porcărie.

— Dumneavoastră n-ați uitat?

— Eu am remarcat de mult puterea dumneavoastră. Fără dumneavoastră aș fi deja mort.

— Nu-i așa de simplu să mori.

— Nimic nu-i mai simplu decât să mori, aici. Nu trebuie decât să te dovedești inapt pentru muncă și, a doua zi, ești omorât.

— Totuși, nu poți să decizi așa, pur și simplu, că vei muri.

— Ba poți. Asta se numește sinucidere.

— Foarte puțini dintre oameni sunt într-adevăr capabili de sinucidere. Nu mă deosebesc de marea majoritate, am un instinct de supraviețuire puternic. Ca și dumneavoastră.

— Sincer, fără dumneavoastră nu sunt așa de convins că l-aș avea. Chiar și în viața de dinainte nu am cunoscut niciodată pe nimeni ca dumneavoastră: o ființă căreia să-i dedici toate gândurile. E de ajuns să mă gândesc la dumneavoastră și sunt salvat de la dezgust.

Pentru comesenii lui Pannonique cinele sordide deveniră o amintire. Unitățile din apropiere prinseră repede principiul și îl imitară: nimeni nu mai mâncă în tăcere.

Sala de mese deveni un loc zgomotos.

Tuturor le era la fel de foame, însă nimeni nu mai izbucnea în plâns când își termina tainul.

Asta nu-i făcea să slăbească mai puțin.

CKZ 114, care era zveltă la sosirea în lagăr, își pierduse rotunjimea plăcută a obrajilor. Frumusețea ochilor ei se intensifică, cea a trupului său păli.

Caporala Zdena începu să se îngrijoreze, încercă să-i strecoare provizii celei care de-acum o obseda. CKZ 114 le refuză, îngrozită de ideea riscului pe care și l-ar fi asumat acceptându-le.

Fie gestul Zdenei era înregistrat de cameră și CKZ 114 se expunea la o pedeapsă a cărei natură prefera să o ignore. Fie gestul Zdenei nu era înregistrat de cameră și CKZ 114 prefera să nu se gândească la natura mulțumirilor pe care i le-ar fi pretins caporala.

Pe de altă parte, crăpa de foame. Era îngrozitor să lase să i se scurgă printre degete tabletele de ciocolată numai la gândul cărora înnebunea de poftă. Cu toate astea, trebuia să o facă, nereușind să găsească altă soluție.

Se întâmplă ca MDA 802 să remarce aceste manevre. O furie turbată o cuprinse.

Când încetară lucrul, veni să-și apostrofeze pe șoptite tovarășa de suferință:

— Cum îndrăzniți să refuzați mâncarea?

— Asta mă privește doar pe mine, MDA 802.

— Ba nu, ne privește pe noi toți. Ați fi putut să împărțiți ciocolata aia cu toată lumea.

— N-aveți decât să intrați dumneavoastră în jocul caporalei Zdena.

— Știți bine că nu e interesată decât de dumneavoastră.

— Nu credeți c-ar fi cazul să-mi plângeți soarta?

— Nu. Toți am vrea să vină cineva să ne ofere ciocolată.

— Cu ce preț, MDA 802?

— La prețul pe care îl stabiliți, CKZ 114.

Se îndepărtă mânioasă.

Pannonique chibzui. MDA 802 avea dreptate. Fusese egoistă. „La prețul pe care îl stabiliți”: da, trebuia să existe un mijloc de a trage sforile fără a ceda, totuși.

Nu era în stare să-și exprime gândurile în cuvintele lui EPJ 327.

Totuși, fenomenele pe care le observa în mintea ei erau oarecum comparabile. Dezgustul despre care acesta îi vorbise lui Pannonique îi era familiar. Îl resimțea în asemenea măsură, încât i se părea că-i poartă numele.

Încă din prima tinerețe, când era disprețuită, când tot ceea ce nu putea fi înțeles era disprețuit în fața ei, când tot ceea ce era frumos era demolat în mod gratuit, când oricine era denigrat pentru simpla plăcere de a se bălăci în noroi și a stârni râsul, Zdena se simțea cuprinsă de o neliniște stăruitoare pe care mintea ei o botezase dezgust.

Se obișnuise cu această mârșăvie, spunându-și că asta era soarta comună, alimentând-o chiar, pentru a se amăgi că nu îi era întotdeauna victimă. Credea că era mai bine să inspiri dezgustul decât să-l înduri.

Rare erau momentele în care dezgustul dispărea. Când auzea o muzică ce i se părea frumoasă, când ieșea dintr-un loc sufocant și primea în plină față șfichiuielile generoase ale aerului înghețat, când excesele alimentare ale unui banchet se înecau într-o înghițitură de

vin sec, toate acestea însemnau mai mult decât o clipă de răgaz: dintr-odată dezgustul era inversat și nu exista nici un cuvânt care să denumească opusul său, nu era nici apetit, nici dorință, ci ceva de o mie de ori mai puternic, un fel de credință în ceva prea vast care se dilata înăuntrul ei, făcându-i ochii să-i iasă din orbite.

Pannonique avea asupra ei acest efect.

O senzație fără nume pentru o ființă fără nume: existau prea multe lucruri nenumite în afacerea asta. Cu orice preț, Zdena va afla prenumele lui CKZ 114.

Slăbitul era mai puțin o problemă de estetică, ci mai degrabă o chestiune de viață și de moarte. Dimineața, la prima inspecție, deținuții erau examinați cu atenție: cei care păreau prea descărnați pentru a mai fi viabili se trezeau selectați în șirul fatal.

Unii își îndesau cârpe sub uniforme ca să pară mai umflați. A nu pierde prea mult în greutate era o continuă angoasă.

O unitate era alcătuită din zece inși.

Pannonique era obsedată de salvarea acestora, printre care se numărau, de asemenea, EPJ 327 și MDA 802. Însă presiunea inconștientă pe care unitatea o exercita asupra ei ca să accepte ciocolata caporalei devenea de nesuportat.

Grozăvia împrejurărilor îi exacerba orgoliul. „Numele meu valorează mai mult decât o bucată de ciocolată”, își spunea.

Între timp, slăbea și ea. Faptul că era favorita publicului nu o punea la adăpost de moarte: organizatorii își frecau deja mâinile numai gândindu-se cât de bine ar da pe ecran agonia sa transmisă în același timp de cinci camere.

Zdena intră în panică. Fiindcă CKZ 114 se încăpățâna să refuze ciocolata pe care i-o întindea, caporala i-o strecură autoritar în buzunarul bluzei. Tânăra schiță imediat un gest rugător. Zdena fu atât de uimită de un asemenea tupeu, încât, înainte să-și dea seama, strecură o a doua tabletă de ciocolată în buzunarul protejatei ei.

Aceasta îi aruncă o privire vagă de mulțumire. Zdena nu-și mai încăpu în piele de atâta fericire. „Știe ea că nu e fitecine", își spuse. În același timp, ajunse la concluzia că prizoniera avea perfectă dreptate.

La cină, Pannonique le strecură pe sub masă, din poală în poală, bucăți de ciocolată care stârniră un entuziasm patetic.

Prizonierii își înfulecară prada în extaz.

— Caporala Zdena vi le-a dat? întrebă MDA 802.

— Da.

EPJ 327 se strâmbă gândindu-se ce preț trebuise să plătească CKZ 114 pentru asta.

— Ce preț ați stabilit? se interesă MDA 802.

— Nici unul. Am primit-o pe degeaba.

EPJ 327 scoase un suspin de ușurare.

— Ține la viața dumneavoastră, comentă MDA 802.

— Vedeți: am avut dreptate să nu-mi irosesc prenumele, zise CKZ 114.

Toată lumea izbucni în hohote de râs.

Practica asta deveni o obișnuință: în fiecare zi, caporala strecura două tablete de ciocolată în buzunarul lui CKZ 114, fără a primi drept mulțumire mai mult decât o privire fugară.

După ce trecu prima emoție, Zdenei începu să i se pară că protejata sa își bătea joc de ea. Îi plăcea ideea de a fi binefăcătoarea celei care o obseda. Însă Pannonique nu se comporta deloc ca și când i-ar fi fost îndatorată: dacă, cel puțin, ar fi înălțat către ea niște ochi mari, debordând de recunoștință! Într-adevăr, tânăra se purta ca și când ciocolata aceea i-ar fi revenit pe bună dreptate.

Zdena își spunea că CKZ 114 întindea cam prea mult coarda. Cu trecerea zilelor, ura îi creștea. Avea senzația că retrăia umilința atât de familiară: era disprețuită.

Își dădu seama că atât caporalii, cât și publicul o disprețuiau: însă asta îi era perfect egal. Disprețul lui CKZ 114 o îmbolnăvea. Regreta că schimbase vâna de bou cu o imitație. I-ar fi plăcut s-o snopească în bătaie de-adevăratelea pe necunoscută.

Mai rău: i se părea că toată unitatea lui CKZ 114 o disprețuia. Probabil că ajunsese ținta batjocurii lor. Se gândi să o priveze pe tânără de ciocolată. Dar vai, aceasta nu luase deloc în greutate.

Evident: probabil că împărțea ciocolata cu ceilalți. De aia nu-i era de nici un folos. Poate că ticăloșii ăia din unitate îi mâncau și partea ei. Și, pe deasupra, își băteau joc de ea.

Zdena fu cuprinsă de o ură nemărginită împotriva lor.

Răzbunarea caporalei nu întârzie să-și facă simțită greutatea.

Într-o dimineață, pe când examina unitatea protejatei sale, Zdena se opri în fața lui MDA 802.

O privi pe îndelete, fără să spună nimic, știind cât o îngrozea tăcerea sa pe victimă. O măsură din cap până-n picioare.

Să fi fost din cauza măruntei figuri ascuțite și impertinente care

era exact opusul chipului său? Să fi fost din cauză că simțea că era prietenă cu CKZ 114? Zdena o detesta pe MDA 802.

Întreaga unitate încetase să mai respire, împărtășind soarta nefericitei.

— Ești cam slabă, MDA 802, spuse, în sfârșit, caporala.

— Nu-i adevărat, caporală Zdena, răspunse răzvrătita.

— Ba da, ai slăbit. Cum să nu slăbești cu toată munca asta forțată și tot regimul ăsta de înfometare?

— N-am slăbit, caporală Zdena.

— N-ai slăbit! Nu cumva, din întâmplare, cineva îți strecoară dulciuri pe ascuns?

— Nu, caporală Zdena, răspunse prizoniera, din ce în ce mai înnebunită de frică.

— Atunci, recunoaște c-ai slăbit! urlă caporala.

Și, înșfăcând-o pe deținută de umăr, o azvârli ca pe un proiectil în șirul condamnaților la moarte. Bărbia lui MDA 802 începu să tremure convulsiv.

Atunci se produse inexprimabilul.

CKZ 114 ieși din rând, se îndreptă spre MDA 802, o luă de mână și o aduse înapoi printre cei vii.

Când Zdena se repezi spre ele ca să-și pună din nou în aplicare sentința, CKZ 114 se postă în fața ei, își înfipse privirea într-a sa și strigă tare și răspicat:

— Mă numesc Pannonique!

Partea a doua

Până când lucrurile își reluară cursul firesc, se scurse o eternitate. Zdena stătea nemișcată în fața celei care, din acea clipă, avea, mai mult decât oricine altcineva, un nume.

Prostită, uluită, scandalizată, buimacă, primise parcă o lovitură în cap.

Șocată, MDA 802 plângea pe înfundate.

CKZ 114 nu-și lua privirea din ochii caporalei. O măsura cu o intensitate fără seamăn.

EPJ 327 o contempla pierdut. I se părea la fel de minunată ca și prenumele său.

În sala celor nouăzeci si cinci de ecrane, organizatorii exultau.

Micuța aceea avea simțul spectacolului. Nu erau siguri că înțeleseseră ce se petrecuse; erau, totuși, siguri că publicul nu înțelesese, având în vedere disprețul ce i se cuvenea. Nu erau mai puțin încredințați că era o scenă legendară.

Mijloacele mass-media prietene le telefonau deja pentru a se interesa care era semnificația evenimentului. Li se explica politicos că ceea ce văzuseră nu era în nici un caz o regulă a jocului: tânăra CKZ 114 produsese un șoc care nu avea altă valoare decât unicitatea sa. Era un happening. Deci, nu se va mai repeta.

Erau cu atât mai categorici, cu cât nu reușeau să surprindă

adevărata natură a miracolului.

Însă cine reușea?

În nici un caz Zdena, care ieșise de mult din sfera rațiunii. Prea uluită de ceea ce auzise pentru a mai putea gândi, nu înceta să îndure identitatea celei care o obseda. Simțea că o lăsau puterile.

Nici CKZ 114, care își închipuia că descoperise, din întâmplare, o stratagemă.

„Numele meu a salvat o viață. Un nume valorează cât o viață. Dacă fiecare din noi își dă seama de valoarea numelui său și procedează în consecință, multe vieți vor fi salvate."

Nici ceilalți prizonieri, care erau cu siguranță bulversați, dar care credeau că asistaseră la un sacrificiu, la o abdicare.

Eroina lor renunțase la o comoară pentru a salva o prietenă. Nu era oare acesta începutul decăderii sale? Acest dar nu o expunea oare unor ofrande mai grave?

EPJ 327 era singurul care nu se înșela: știa că acest act nu putea fi reeditat. Când un nume este un zid de apărare și când faptul de-a nu putea trece peste el te încântă, asta se numește iubire. Actul la care asistaseră era unul de iubire.

Ceea ce e înspăimântător în cazul miracolelor este limita impactului lor. Forța de șoc a prenumelui lui Pannonique salvă viața lui MDA 802 și îi revelă caporalei existența sacrului. Însă nu îi salvă și pe cei pe care „Concentrarea" îi trimise la moarte chiar în ziua aceea si nu revelă existența sacrului mai multor oameni.

Nici nu împiedică timpul să-și reia cursul. Prizonierii epuizați și înfometați plecară să lucreze la tunel sub amenințarea loviturilor cu

vâna de bou. Disperarea puse din nou stăpânire pe ei.

Mulți dintre ei au fost surprinși să se audă spunându-și, pentru a-și face curaj:

„Se numește Pannonique”. Nu înțelegeau ce anume din această informație putea să le dea atâta forță, însă o constatau pe pielea lor.

La cină, CKZ 114 fu întâmpinată ca o eroină. Întreaga sală de mese îi scanda numele când intră. La masa unității sale domnea buna dispoziție.

— Îmi pare rău, începu ea, caporala Zdena nu mi-a mai dat ciocolată astăzi.

— Vă mulțumesc, Pannonique. Mi-ați salvat viața, spuse solemn MDA 802.

CKZ 114 se lansă în teoria pe care o concepuse pe când lucrau la tunel. Le explică pe îndelete că toți puteau și trebuiau să-i urmeze exemplul: astfel, ar putea readuce mulți condamnați printre cei vii.

Fu ascultată cu amabilitate. Doar nu aveau să-i spună că vorbea aiurea.

Când își încheie discursul plin de entuziasm, EPJ 327 declară:

— Orice-ar fi, nu vă vom mai numi altfel decât Pannonique, nu-i așa?

Asentimentul fu general.

— E un prenume frumos, nu l-am mai auzit niciodată, spuse un bărbat care vorbea extrem de rar.

— Pentru mine, va fi întotdeauna cel mai frumos nume din lume, mărturisi MDA 802.

— Pentru noi toți, numele dumneavoastră va fi pe vecie cel mai

nobil, declară EPJ 327.

— Nu știu unde să mă mai ascund, spuse CKZ 114.

— Romain Gary a fost prizonier într-un lagăr german în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, continuă EPJ 327. Condițiile de viață ale deținuților erau aproape identice cu ale noastre. Nu e nevoie să vă povestesc cât sunt de inumane și, mai rău, de dezumanizante. Spre deosebire de locul ăsta, acolo prizonierii erau împărțiți pe sexe. În lagărul bărbaților, Gary îi vedea pe deținuți, cât și pe el însuși, transformându-se în niște bieți sălbatici, în niște animale chinuite. Ceea ce gândeau era o tragedie și mai gravă decât ce îndurau.

Cea mai groaznică tortură era faptul că erau conștienți de asta. Umiliți fără încetare prin fărâma de umanitate la care se vedeau reduși, ajunseseră să-și dorească moartea. Până în ziua în care unul din ei a avut o idee genială: a inventat personajul doamnei.

EPJ 327 se întrerupse o clipă pentru a pescui un gândac ce plutea prin castronul cu supă, apoi continuă:

— Hotărî ca din acel moment să se comporte cu toții ca și când s-ar afla o doamnă printre ei, una adevărată, căreia i se vor adresa cu respectul cuvenit unei astfel de persoane și în fața căreia le-ar fi teamă să clacheze. Această construcție imaginară fu adoptată de toată lumea.

Toți se comportau întocmai. Treptat, și-au dat seama că erau salvați: trăind în compania aleasă a doamnei fictive, redeveniseră civilizați. La masă, unde mâncarea nu era deloc mai bună ca a noastră, au reînceput să vorbească și, chiar mai mult, să converseze,

să discute, să-i asculte pe ceilalți cu atenție. Doamnei i se adresau cu multe menajamente, povestindu-i lucruri demne de ea. Chiar și atunci când nu-i vorbeau, se obișnuiau cu ideea de a trăi sub privirile sale, de a avea o atitudine care să nu o întristeze. Această nouă fervoare n-a scăpat caporalilor, care au auzit zvonuri despre prezența unei doamne și s-au pus pe cercetat. Au scotocit lagărul de la un capăt la altul, dar n-au găsit nimic. Această victorie mentală a prizonierilor i-a susținut până la capăt.

— E o poveste frumoasă, zise unul dintre ei.

— A noastră e și mai frumoasă, replică EPJ 327. Noi n-am fost nevoiți să inventăm o doamnă a noastră: aceasta există, trăiește alături de noi, o putem privi, îi putem vorbi, ne răspunde, ne salvează și se numește Pannonique.

— Sunt sigură că o doamnă imaginară ar fi cu mult mai eficientă, murmură CKZ 114.

EPJ 327 uitase să menționeze o altă diferență fundamentală prin care lagărul lor se deosebea de cele naziste: camerele de filmat. Omisiunea sa era semnificativă: prizonierii încetau repede să se mai gândească la ele. Erau prea copleșiți de suferința lor pentru a se expune spectacolului.

Această amnezie parțială îi salva. Cu cât privirea binevoitoare a unei doamne imaginare sau a unei tinere reale îi ajuta să trăiască, cu atât ochiul rece și lacom al mașinii îi reducea la sclavie. Mai rău: le diminua posibilitățile fictive ale spiritului.

Orice ființă supusă unui infern durabil sau trecător poate recurge, pentru a-l înfrunta, la tehnica mentală cea mai generoasă din câte

au existat vreodată: poate să-și spună o poveste. Muncitorul exploatat se închipuie prizonier de război, prizonierul de război se imaginează cavaler al Graalului etc. Orice situație mizeră poartă în ea emblema si eroismul său. Nefericitul care poate trage în piept suflul măreției sale înalță capul și încetează să-și mai plângă de milă. Asta numai dacă nu observă camera care îi pândește durerea. Atunci știe că publicul va vedea în el o victimă și nu un luptător tragic.

Învins dinainte de cutia neagră, abandonează armele epice ale narațiunii sale interioare. Și devine ceea ce vor vedea în final oamenii: un biet individ strivit de o poveste exterioară, redus la o părticică infimă din el însuși.

Tocmai atunci când absența Sa e cea mai revoltătoare, ai mai multă nevoie de Dumnezeu. Înainte de „Concentrare", Dumnezeu era pentru Pannonique ceea ce era pentru majoritatea oamenilor: o idee.

Era interesant să o studiezi, pasionant să-ți închipui înălțimile sale ametitoare. Cât despre conceptul de iubire divină, acesta era în sine atât de fascinant, încât aproape elimina faimoasa întrebare privind existența lui Dumnezeu: apologetica era o prostie învechită care dădea naștere doar la nerozii.

De la arestarea sa, Pannonique avea o nevoie acută de Dumnezeu. Avea o poftă nebună să-l insulte pe săturate. Dacă ar fi putut da vina pe o prezență superioară, dacă ar fi putut-o face responsabilă pentru tot acest infern, ar fi avut măcar consolarea de-a o putea urî din toate puterile sale și de a o acoperi cu insultele cele mai grele. Dar

vai, realitatea incontestabilă a lagărului era negarea lui Dumnezeu: existența primului antrena, în mod inevitabil, inexistența celuilalt. Nici măcar nu mai avea rost să te gândești la asta: absența lui Dumnezeu fusese deja stabilită.

Era insuportabil să nu ai împotriva cui să îndrepți toată această ură. Acea stare de fapt năștea o formă de nebunie. Să urăști oamenii? N-avea nici un sens. Umanitatea era o colcăială pestriță, un supermarket care vindea orice și opusul său. A urî umanitatea era totuna cu a urî o enciclopedie universală: și, pentru grozăvia asta, nu exista nici un fel de remediu.

Nu, Pannonique simțea nevoia să urască principiul fondator. Într-o zi, în mintea ei se petrecu un fel de glisare: fiindcă locul era vacant, ea, Pannonique, avea să fie Dumnezeu.

La început râse de absurditatea planului. Râsul acela, însă, o prinse: simplul fapt de-a fi găsit un motiv de râs o impresiona. Sigur, planul era aberant și grotesc: însă îi era perfect egal. În materie de aberație, n-ar fi reușit niciodată să întreacă lagărul în care se afla.

Dumnezeu: nu era făcută pentru rolul ăla. Nimeni nu era. Însă nu asta era problema, ci faptul că locul era vacant.

Atunci, avea să-l ocupe ea. Avea să fie ea principiul fondator demn de ură: era mai puțin dureros decât a nu avea împotriva cui să-ți îndrepți ura. Însă lucrurile nu se opreau acolo. Avea să fie tot timpul Dumnezeu în mintea sa, nu doar pentru a se acoperi cu ocări.

Avea să fie Dumnezeu pentru absolut orice. Nu se mai punea problema să creeze universul: era prea târziu, răul fusese deja făcut. În fond, odată terminată crearea lui, care era misiunea lui

Dumnezeu?

Fără îndoială, aceea a unui scriitor după editarea cărții sale: să-și manifeste în mod public dragostea pentru textul său, să accepte complimentele aduse lui, glumele proaste, indiferența. Să înfrunte anumiți cititori care denunță defectele operei sale, deși, chiar dacă aceștia ar avea dreptate, ar fi cu neputință să mai schimbi ceva. Să o iubească până la capăt. Iubirea aceea era singurul sprijin concret care i se putea da.

Un motiv în plus ca să păstrezi tăcerea. Pannonique se gândea la romancierii aceia care țineau discursuri interminabile despre cartea lor: unde duceau toate?

Nu le-ar fi fost oare de mai mare folos dacă ar fi sădit în ea, de la început, toată iubirea de care avea nevoie? Și, dacă n-au reușit să-i dea acest sprijin la timpul potrivit, nu ar fi fost mai utili textului iubindu-l cu acea dragoste autentică ce nu se exprimă prin vorbărie goală, ci printr-o tăcere punctată de cuvinte pline de semnificație? Creația în sine nu punea prea multe probleme, pentru că era extrem de exaltantă: de abia după aceea munca divină începea să se complice.

Acolo avea să intervină Pannonique.

Nu avea să fie Hristos – nici nu intra în discuție să joace rolul victimei ispășitoare, pe care, fără îndoială, emisiunea i-l atribuia. Avea să fie Dumnezeu, principiul măreției si al iubirii.

Să-i iubească pe MDA 802, pe EPJ 327, ce putea fi mai firesc? Să-i iubească pe deținuții despre care nu știa nimic, nici asta nu era prea complicat. Să-i iubească pe cei pe care anturajul lor îi detesta, și asta

era posibil. Suntem capabili să iubim pe cineva atâta timp cât îl putem înțelege.

Dar cum va reuși Pannonique s-o iubească pe ZHF 911?

ZHF 911 era o bătrână. Faptul că organizatorii nu o eliminaseră încă, așa cum făceau, din oficiu, cu toate persoanele în vârstă, era de-a dreptul extraordinar.

Totuși, motivul pentru care o păstrau era lesne de ghicit: era o ființă abjectă.

O cotoroanță cu fața brăzdată de ridurile fără număr ale perfidiei. Gura ei exprima răul atât prin forma încrețită – zbârciturile tipice buzelor răutăcioase – cât și prin cuvintele pe care le rostea: descoperea întotdeauna punctul slab al fiecărei persoane, acel punct care-i permitea s-o rănească.

Vătămările pe care le provoca erau exclusiv de natură verbală: era o dovadă vie a puterilor malefice ale limbajului.

ZHF 911 se făcuse deja remarcată încă din trenul care transporta prizonierii în lagăr: mamelor care-și strângeau copiii la piept, bătrâna le prevestea soarta ce-i aștepta pe micuți. „Treaba e cât se poate de clară”, le spunea ea. „Naziștii au exterminat toți plozii din capul locului. Și nu poți să nu le dai dreptate: n-ai decât neplăceri de pe urma orăcăitorilor, căcăcioșilor și pișăcioșilor ăstora, ca să nu mai vorbim cât sunt de nerecunoscători! Nu vă atașați de ei, vor fi uciși chiar de la începutul jocului. Eh, doamnă dragă, în afară de faptul că v-au făcut să vă stricați silueta, ce altceva v-au mai adus afurisiții ăștia?”

Șocate, mamele nu știuseră ce să-i răspundă acelui monstru.

Bărbații se băgaseră si ei în discuție:

— Ia zi, cotoroanțo, știi ce soartă le era rezervată celor de vârsta a treia la Dachau[7]?

— O să mai vedem, scrâșnise ea din dinți.

Cea care nu se numea încă ZHF 911 nu se înșelase: camerele din vagoane surprinseseră probabil natura personajului, fiindcă la sosirea în lagăr fusese cruțată, spre deosebire de alți bătrâni. Organizatorii se gândiseră probabil că avea să scadă moralul deținuților, fapt care avea să fie extrem de amuzant. Fusese oare o chestie premeditată? Nimic nu era mai puțin sigur. Se dovedi curând că bătrânei nu-i păsa de nimic.

A o studia pe ZHF 911 era totuna cu a studia răul în sine. Principala sa trăsătură era indiferența absolută: nu era nici de partea caporalilor, nici a deținuților, nici a ei înseși. Nici măcar propria persoană nu îi inspira mai mult atașament decât restul. I se părea cu totul grotesc să apere pe cineva sau ceva. Îi plăcea să le spună tuturor tot felul de grozăvii fără vreo intenție ascunsă: doar pentru simpla plăcere de a-i face să sufere.

Studiul științific al lui ZHF 911 scotea la iveală alte aspecte ale răului: era leneșă, nu avea energie decât pentru a vorbi – însă o energie inegalabilă. Dacă lăsa impresia că ar fi inteligentă, asta era numai din cauza replicilor sale veninoase care semănau lacrimile și disperarea.

Era îngrozitor să-ți dai seama că ființa cea mai detestabilă din peisaj făcea parte din tabăra deținuților si nu din cea a rău lui. Logic: diavolul e ceea ce dezbină. ZHF 911 era lucrul care

îmbolnăvea tabăra; fără ea, ar fi fost poate tabăra binelui, dar, cu ea, nu era decât o adunătură umană jalnică, sfâșiată de certuri interne.

Cum ar fi putut prizonierii să-și închipuie că erau de partea binelui din moment ce, în fiecare dimineață, sperau că bătrâna ticăloasă avea să fie trimisă la moarte? În clipa în care caporalii veneau să-i scoată din rând pe condamnații din ziua aceea, la frica de a fi ales se adăuga dorința ascunsă ca ZHF 911 să fie. Însă nu era niciodată. După inspecția care îi cruțase viața, aceasta arunca celor din tabără sa o privire triumfătoare. Știa cât de mult îi doreau moartea.

Unele suflete indulgente erau indignate de ura al cărei obiect era bătrâna:

„Ei, haide, e o doamnă foarte în vârstă, nu mai are mintea întreagă, cum puteți s-o urâți? Nu e vina ei". Astfel de vorbe dădeau naștere la dispute aprinse care ajungeau la urechile lui ZHF 911 și o înveseleau. „Fără mine, probabil că s-ar înțelege foarte bine", își spunea ea.

Limba ei de viperă își vărsa veninul atât asupra caporalilor (având un simț aparte al cuvântului celui mai jignitor: astfel, pe caporala Lenka nu o făcea niciodată târfă, chestie care ar fi putut-o face să zâmbească, ci nefutută, chestie care o făcea să turbeze de furie), cât și a organizatorilor – niște „caricaturi de naziști", niște „Hitleri neconvingători" – și a spectatorilor pe care îi califica drept niște „dobitoci sinistri". Nimeni nu o suporta.

Totuși, nu i se putea reproșa tocmai ce era mai rău, pentru că nu era conștientă de asta: ZHF 911 urla la lună. Aproape la fiecare miez

de noapte, niște țipete stridente înfiorau întregul lagăr; chestia asta dura cam cinci minute, apoi totul se liniștea. Le-a trebuit ceva timp până să descopere sursa acelor țipete. Cei care dormeau în aceeași baracă sfârșiră prin a o denunța pe bătrână: „Scăpați-ne de nebuna asta care n-are nimic omenesc în ea”.

Șefii își frecară mâinile. Organizară o acțiune pentru a surprinde asupra faptului această pacoste nocturnă: mai întâi, se vedea lagărul adormit, apoi se auzeau dintr-odată țipetele alea oribile, camera părea să caute îndelung, apoi pătrundea într-una din barăci și se oprea asupra siluetei abia deslușite a lui ZHF 911, care, chircită pe salteaua sa de paie, urla din toți rărunchii. Câteva minute mai târziu, o vedeai căzând din nou, inconștientă, pe așternutul său de paie.

Fu interogat fenomenul în persoană.

ZHF 911 păru sincer surprinsă și negă.

Nimic nu scădea mai mult moralul prizonierilor ca aceste manifestări de demență pură. Pe când țipetele răsunau în tot lagărul, fiecare deportat își spunea furios în sinea lui: „S-o omoare odată! S-o scoată din rând mâine dimineață!”.

Pannonique spumega de ură împotriva bătrânei și îi dorea cu ardoare moartea, încercase în van să asculte de glasul rațiunii, să-și spună că nu ZHF 911 era cea care crease „Concentrarea”, însă simțea că unghiile i se preschimbau în gheare de îndată ce dădea cu ochii de ea. Și când o auzea urlând noaptea, ardea de dorința de-a o strânge de gât cu mâinile ei.

„Ce ușor ar fi să fii Dumnezeu, dacă ZHF 911 n-ar exista!” îi venea

să râdă de absurditatea unui asemenea gând: într-adevăr, ar fi ușor să fii Dumnezeu, dacă răul n-ar exista – însă atunci nu am mai avea nevoie nici de Dumnezeu.

La extrema cealaltă, se afla o puștoaică ce fusese în mod straniu cruțată. PFX 150 avea doisprezece ani și nu avea nimic special. Nu părea să fie prea matură pentru vârsta ei, era destul de drăguță, fără a fi însă frumoasă, fața ei uimită exprima inocența. Era o fetiță drăguță care vorbea puțin. Nu înțelesese de ce nu fusese ucisă din capul locului și nu era sigură că n-ar fi preferat asta.

— Ce mai așteaptă ca s-o lichideze pe puștoaica asta? spunea tare și răspicat ZHF 911 de câte ori o întâlnea.

PFX 150, probabil bine-crescută, nu răspundea. Pannonique fierbea de furie.

— De ce nu vă apărați? o întrebă ea pe copilă.

— Pentru că nu mi se adresează direct.

Pannonique o puse să învețe pe de rost o frază pe care să o spună tare și răspicat data următoare când ZHF 911 avea să se lanseze într-una din tiradele ei.

Asta nu întârzie să se întâmple. PFX 150 înălță vocea ei firavă și rosti:

— Ce mai așteaptă ca să ne scape de bătrâna asta care urlă la lună?

ZHF 911 zâmbi.

— Tocmai, răspunse ea. Pe mine se știe clar de ce mă țin în viață: pentru că vă amărăsc zilele și așa oribile. Însă pe tine, care ești insignifiantă și nu deranjezi pe nimeni, pentru ce motiv josnic te țin

în viață?

Uluită, micuța nu-și găsi cuvintele.

Când Pannonique veni să o felicite pentru că îi dăduse replica lui ZHF 911, PFX 150 o dojeni:

— Lăsați-mă în pace! Aveam dreptate să-mi țin gura! Dumneavoastră sunteți vinovată că i-am dat prilejul să-mi spună niște lucruri și mai îngrozitoare! Și acum mor de frică. Vedeți-vă de treaba dumneavoastră!

Pannonique încercă să o ia pe copilă în brațe pentru a o liniști; aceasta se desprinse violent.

— Vă dați niște aere de parcă ați deține soluția tuturor problemelor, însă nu e deloc așa, nu faceți decât să înrăutățiți lucrurile, răbufni puștoaica.

Pannonique fu profund jignită. „Asta o să-mi fie învățătură de minte să nu-mi mai atribui puteri pe care nu le am”, își zise ea. Totuși, pentru atâta lucru, nu renunță la divinitatea sa interioară, hotărâtă să-i găsească o utilizare mai bună.

Ca în aproape fiecare noapte, Pannonique fu trezită de urletele lui ZHF 911.

„De ce o urăsc mai mult pentru țipetele sale decât pentru batjocurile cu care ne copleșește? De ce nu sunt în stare să fiu dreaptă? “

De fapt, întregul lagăr îi împărtășea atitudinea: nebunia bătrânei îi indispunea mai mult decât răutatea sa. E drept că cea de-a doua nu era lipsită de un comic involuntar, pe când țipetele nocturne scoteau în evidentă doar mizeria existenței lor actuale.

Pannonique încercă să analizeze țipetele – cuvântul i se păru imediat prost ales. Țipătul cucuvelelor nu era lipsit de farmec. Bătrâna scotea mai degrabă un lătrat prelung de dulău. Acesta urca, atingea punctul culminant, cobora, o lua de la capăt. Cam după cinci minute, un spasm răgușit („Aaaah!”) anunța sfârșitul.

Lui Pannonique îi veni să zâmbească:

„Artista și-a încheiat spectacolul și-și salută publicul”.

Atunci, i se păru că aude iarăși ceva.

„O, nu, o ia de la capăt!” Însă, ciulind urechile, încruntă din sprâncene: chestia aia nu avea nici o legătură cu țipetele dinainte. Nu era vocea bătrânei, ci mai degrabă ciripitul certăreț al unei vrăbii cu glas de om.

Zgomotul încetă repede. Însă acest strigăt imperceptibil o urmări multă vreme pe Pannonique. Îi sfâșie sufletul.

A doua zi, începu să facă cercetări discrete. Dar nimeni nu auzise nimic altceva decât urletele bătrânei. Totuși, tânăra nu fu prea convinsă.

Pe când trudea la curățarea molozului, fu cuprinsă de un acces de ură, gândindu-se la spectatori. Era un fel de implozie lentă ce pleca din cavitatea toracică și urca până în vârful dinților, preschimbându-i în colți.

„Stau acolo, lungiți în fața televizorului, savurând infernul prin care trecem noi, prefăcându-se cuprinși de indignare! Nu e unul care să vină concret să ne salveze, asta se înțelege de la sine, însă nu le cer atât de mult: nu e unul care să închidă televizorul sau să schimbe canalul, bag mâna în foc.”

În clipa aceea, caporala Zdena abătu asupra ei o ploaie de lovituri cu vâna de bou, înjurând-o în fel și chip, apoi se întoarse la alte îndeletniciri.

„Și eu o detest; totuși, mult mai puțin decât publicul. O prefer pe cea care mă lovește celor care mă privesc chircindu-mă sub mânia ei. Măcar ea nu e ipocrită, își joacă deschis rolul infam. Există o ierarhie a răului, iar caporala Zdena nu ocupă în cadrul său rolul cel mai respingător.”

Îl văzu pe caporalul Marko țipând la PFX 150. Statutul său de copil îi aducea mai puține lovituri și mai multe discursuri.

Se vedea că micuța nu mai știa cum s-o scoată la capăt. Ceea ce trăia în momentul de față îi aducea aminte de colegiu, unde adulții se răsteau necontenit la ea, și, în același timp, nu-i aducea aminte de nimic, însă un fond de supunere puerilă înăbușea încă înăuntrul ei orice spirit de revoltă.

Pannonique se apropie fără zgomot.

— Ce vă spunea? o întrebă ea pe micuță.

— Numai mă prefăceam că-l ascult.

— Bravo, spuse Pannonique, descoperind că și copilăria avea resursele ei.

— De ce nu mă tutuiți? Aș prefera să o faceți.

— În afara lagărului v-aș fi tutuit cu plăcere, v-aș fi rugat chiar să mă tutuiți la rândul dumneavoastră. Însă aici e extrem de important să ne adresăm unul altuia cu formulele de respect pe care caporalii ni le refuză.

— Și organizatorilor cum trebuie să le spunem, tu sau

dumneavoastră?

— Vorbiți cu ei?

PFX 150 păru deranjată. Îi luă ceva timp până să răspundă:

— Nu. Dar, dacă un organizator sau un caporal vine să-mi pună o întrebare, ar trebui să-i spun tu sau dumneavoastră?

— Trebuie să vă adresați tuturor cu dumneavoastră.

Caporala Zdena începu să urle la ele, reamintindu-le că se aflau acolo ca să muncească, nu ca să sporovăiască.

Această tentativă de conversație o urmări mult timp pe Pannonique. Continuând să muncească, își dădu seama că îi răsuna în minte balada Regele Arinilor de Schubert. Nu era tocmai muzica ideală pentru acea corvoadă. De regulă, Pannonique își programa în minte simfonii care să-i dea energia indispensabilă unei munci fizice atât de epuizante – Saint Saéns, Dvorak, însă acum, liedul acela sfâșietor i se înfigea parcă în țeastă și îi slăbea tot mai mult puterile.

Pannonique luă la întrebări prizonierii care dormeau cu micuța în aceeași baracă. Nu primi nici un răspuns demn de luat în seamă. Majoritatea erau atât de epuizați și aveau somnul atât de greu, încât nici măcar nu auzeau țipetele nocturne ale bătrânei.

— Totuși, stă mai aproape de dumneavoastră decât de noi, spuse Pannonique.

— Sunt așa de frânt că nimic nu m-ar mai putea trezi, i se răspundea.

— PFX 150 e o puștoaică de treabă. E așa de cuminte că nu-i auzi gura.

În seara aceea, Pannonique încercă din nou să intre în vorbă cu

copila. Nu era ușor. Era la fel de alunecoasă precum o bucată de săpun și se refugia în insignifianță. Pannonique o luă pe ocolite:

— Ce vă plăcea în viața de dinainte?

— Îmi plăceau păsările. Sunt frumoase, libere, zboară. Petreceam mult timp privindu-le. Toți banii mei de buzunar se duceau pe turturelele pe care le cumpăram de la piață și le eliberam. Îmi plăcea la nebunie să fac asta: luam în mâini trupul acela cald, fremătător, îi dădeam drumul să zboare spre cer și, dintr-odată, devenea stăpânul văzduhului. Încercam să urmăresc cu gândul zborul acela.

— Sunt păsări în lagăr?

— Nu ați observat? Nu e nici urmă de pasăre. Nu sunt nebune să se apropie de locul ăsta, miroase prea urât.

— Dumneavoastră sunteți un fel de pasăre a lagărului nostru, spuse Pannonique afectuos.

PFX 150 fu cuprinsă dintr-odată de o furie oarbă.

— Mai slăbiți-mă cu chestia asta!

— Am spus ceva grav?

— Păsărică în sus, păsărică în jos, nu-mi mai spuneți așa!

— Și alți oameni din lagăr vă spun așa?

Copila tăcu. Buzele îi tremurau. Își ascunse fața în mâini. Pannonique nu mai putu scoate de la ea nici un sunet.

Noaptea următoare încercă să stea de veghe. Însă o doborî un somn de plumb și nu auzi nimic. Își purtă pică pentru asta: „Dumnezeu n-ar dormi ca un butuc dacă ar avea de protejat pe cineva”.

În noaptea de după aceea, își programă atât de bine creierul, încât nu închise un ochi. Nu auzi nimic, nici măcar pe bătrână care, din motive de neînțeles, se abținu să mai urle la lună.

Acea noapte albă o umplu de o oboseală dușmănoasă. „Dumnezeu n-ar aproba genul ăsta de sentiment.” Totuși, nu renunță la divinitate doar pentru atâta lucru. „Nu mi se potrivește și nu îmi place deloc: doar că e prea necesară.”

ZHF 911 își scoase pârleala noaptea următoare, urlând încă și mai tare ca de obicei și trezind-o pe Pannonique, care se ridică asemenea unei somnambule și se strecură afară în vârful picioarelor. Alergă până la baraca unde dormea PFX 150 și se ascunse în apropiere. Un bărbat înalt, slab și puternic deschise ușa, ținând în brațe un trup firav, acoperindu-i gura cu o mână. Trecu prin fasciculul luminos al reflectorului de la postul de observație și Pannonique putu vedea că era foarte bătrân și că purta un costum elegant. Dispăru împreună cu prada sa.

Rămase ghemuită în noroi pe când inima îi bătea gata să-i spargă pieptul. I se păru că stătuse acolo o veșnicie. Când se întoarse, bărbatul nu mai avu nevoie să acopere gura copilei cu mâna: micuța zăcea nemișcată, sprijinită de pieptul lui.

Intră în baracă si ieși din nou, de astă dată singur. Pannonique îl urmări. Îl văzu intrând în clădirea celor pe care îi numeau ofițeri: organizatorii șefi. Ușa fu închisă si cheia se răsuci de două ori în broască.

Întorcându-se la salteaua ei de paie, Pannonique începu să plângă de scârbă.

A doua zi, cercetă atent chipul lui PFX 150: nu lăsa să se vadă nimic din cele întâmplate.

— Cine e bătrânul care vine noaptea?

Micuța nu răspunse.

Tânăra o zgâlțâi furioasă:

— De ce îl protejați?

— Pe mine mă protejez.

— V-am amenințat în vreun fel?

Caporalul Marko se burzului la Pannonique:

— Ai zgâlțâit-o destul pe biata copilă?

Curățând molozul, Pannonique se întreba în culmea furiei dacă era posibil ca prizonierii care dormeau în aceeași baracă cu micuța să nu fi văzut și să nu fi auzit nimic. „Sunt sigură că mint. Mor de frică, ticăloșii. Eu, însă, am să intervin.”

O așteptă pe caporala Zdena să se apropie și îi spuse că solicita o întrevedere cu unul din organizatori. Zdena o privi cu atâta stupoare de parcă i-ar fi cerut un curcan la cuptor. Dar se părea că în regulament nu era nimic prevăzut pentru astfel de cazuri: caporala se îndepărtă.

E de presupus că transmise mesajul superiorilor, pentru că aduse imediat un răspuns: asta ieșea din discuție. Pannonique întrebă atunci dacă avea dreptul să facă recurs. „Unde vă credeți? “, i se răspunse.

Tânăra își petrecu întreaga zi căutând o cale de a da în vileag scandalul. La lăsarea serii, nu găsise încă nici una. În sala de mese, era pe punctul de a claca:

„Dacă m-aș ridica în văzul tuturor și aș striga sus și tare tot ce știu? Nu ar servi la nimic. În cel mai bun caz, se va isca o revoltă care se va sfârși, în cele din urmă, într-o baie de sânge. În cel mai rău caz, prizonierii nu vor reacționa în nici un fel, absorbiți de tainul din castroane și nu vreau să risc ca asta să mă scârbească definitiv de ei. E mai bine să intervin direct”.

Noaptea următoare fu una dintre cele în care bătrâna nu urlă la lună. De aceea, Pannonique nu se putu trezi ca s-o protejeze pe PFX 150. A doua zi dimineața spumega de furie: „Ca și când, fără urletele cotoroanței ăsteia, aș dormi fără nici o grijă!”.

În noaptea de după, fu trezită din somn de țipetele lui ZHF 911. Însă când ajunse la baraca micuței, bărbatul era deja departe. Se apucă să-l urmărească și, fără să se gândească prea mult, se aruncă în fața lui.

Acesta se opri și o privi în tăcere.

— Dați-i drumul copilei! îi ordonă ea.

Din brațele bărbatului, PFX 150 îi făcea niște semne ciudate, dând cu putere din cap.

— Dați-i drumul! îi ordonă ea.

Bărbatul stătea în picioare, nemișcat.

Pannonique sări la gâtul lui.

— Dă-i drumul odată!

Cu o singură mișcare, acesta îi respinse atacul, azvârlind-o cât colo ca pe un proiectil și se îndreptă spre clădirile ofițerilor. Tânăra se agăță de picioarele sale și îl făcu să se prăbușească la pământ. Micuța se rostogoli în noroi. Pannonique îi spuse să o ia la fugă, însă

glezna îi era încă prinsă în mâna agresorului care se ridică și plecă, trăgând-o după el.

Tânăra îl urmări înjurându-l:

— Lepădătură! Ți-e ușor, nu-i așa, doar e o prizonieră. E o copilă, nu are nici cea mai mică posibilitate de-a se apăra. Te previn, însă, că toată lumea va afla despre chestia asta. O să le spun caporalilor, care, la rândul lor, o să le spună organizatorilor, o să le spun și spectatorilor, o să-ți fac viața un iad!

Bărbatul o privi amuzat, împinse copila înăuntru, apoi închise ușa în urma lui.

Pannonique auzi zgomotul cheii răsucite în broască, apoi nu mai distinse nici un sunet. Tăcerea aceea era mai alarmantă decât un vaiet.

„Nici măcar nu cunosc vocea individului ăstuia. N-a scos un cuvânt”, își spuse ea.

Rămase abătută în noroi, așteptând.

În zadar. Copila nu ieși de acolo.

La inspecția de dimineață, Pannonique îl văzu pe caporalul Marko aducând-o înapoi pe fetiță. Îi zâmbi micuței care era palidă la față ca o moartă.

Apoi, caporalul Jan veni să selecteze condamnații din ziua aceea: în mod normal, trecea în revistă întregul efectiv și hotăra cine merita să moară; însă de data aia, fără nici o ezitare, le scoase afară din rând pe ZHF 911 și pe PFX 150.

Un freamăt traversă întreaga adunare.

Oricât de obișnuiți ar fi fost cu răul, condamnarea unui copil era

într-adevăr ceva.

Nu reușiră nici măcar să se bucure că fuseseră, în sfârșit, scăpați de bătrână.

Auziră pentru ultima oară vocea lui ZHF 911, care avea întotdeauna un sunet ciudat, ceva între scrâșnet și rânjet.

— S-ar zice că extremele se atrag.

Îi era perfect egal dacă murea sau nu.

PFX 150, însă, era prea uluită ca să mai scoată vreun sunet. Fură nevoiți să o împingă de la spate pentru a o face să meargă.

Pannonique nu suferise niciodată mai mult decât în clipa în care a văzut-o pe fetiță îndreptându-se spre moarte.

Era clar, caporalul Jan primise ordine de sus. „Dacă n-aș fi intervenit, nu s-ar fi grăbit atâta să se debaraseze de victimă", își spuse ea îngrozită.

Fu o zi cumplită: fantoma copilei stăruia în privirile tuturor.

Pannonique nu-și permise să se lase pradă dezgustului aceluia nemărginit de care era capabilă: „Am făcut o greșeală enormă, e adevărat, însă nu sunt eu sursa răului. Așa că, iată, renunț să mai fiu Dumnezeu, unicul motiv fiind acela că era o idee nocivă".

În acel moment o zări pe fragila MDA 802 clătinându-se sub încărcătura grea de moloz. Dădu fuga să-și ajute prietena să-și care povara. Caporalul Marko îi observă manevra și o îmbrânci pe Pannonique, mustruluind-o:

— Asta-i bună, cine te crezi, Simon din Cirene?

Tânăra se cutremură din cap până-n picioare. Faptul că anumiți caporali nu aveau nici măcar scuza de-a fi niște brute odioase, fără

brumă de cultură, o puse pe gânduri; ceea ce o frapa mai mult era că, fără să-și dea seama, caporalul rostise tocmai cuvintele de care avea nevoie.

Simon din Cirene: de ce nu se gândise la asta mai devreme? Era cel mai frumos personaj din Biblie, pentru că nu era nevoie să crezi în Dumnezeu ca să-l găsești miraculos. Un om care își ajută aproapele pentru unicul motiv că greutatea poverii apasă prea mult pe umerii lui.

„De acum înainte nu voi avea alte idealuri mai înalte”, își jură Pannonique.

Partea a treia

Zdena reîncepu să strecoare bucăți de ciocolată în buzunarul lui CKZ 114.

Nu o mai lovea aproape deloc cu vâna de bou. E mult mai greu să bați pe cineva căruia îi cunoști numele.

Pannonique se făcuse încă și mai frumoasă de când își declarase numele. Strălucirea lui îi sporise propria strălucire. Și apoi, suntem întotdeauna mult mai frumoși când există un termen anume care să ne desemneze, un cuvânt doar al nostru. Limbajul e mai puțin practic și mai mult estetic. Dacă, vrând să vorbim despre un trandafir, nu am dispune de nici un cuvânt, dacă, de fiecare dată, am fi nevoiți să spunem „lucrul acela care se deschide primăvara și miroase frumos”, lucrul în cauză și-ar pierde din frumusețe. Iar atunci când cuvântul este unul luxos, de pildă un nume, misiunea sa

e aceea de a dezvălui frumusețea.

În cazul lui Pannonique, dacă numărul ei matricol se limita să o desemneze, numele ei o purta în sine în aceeași măsură în care îl purta și ea. Dacă făceai să răsune acele trei silabe de-a lungul tubului lui Cratylos[{8}], obțineai o muzică ce descria chipul ei.

Însă, uneori, descriere e sinonim cu eroare. Sunt oameni pe care propriul nume nu-i desemnează. Ni se întâmplă să-ntâlnim câte o fată care, după înfățișare, ar trebui să se numească Aurore: și descoperim că, de douăzeci de ani, părinții și prietenii o strigă Bernadette. Totuși, o gafă ca asta nu contrazice un adevăr inflexibil: întotdeauna e mai frumos să ai un nume.

Să locuiești niște silabe care formează un întreg e marea afacere a vieții.

Caporalii se enervară din cauza acelei atitudini pe care o luară ca pe o dovadă de înduioșare.

— Și zi așa, caporală Zdena, nu o mai bați deloc de când ai aflat cum o cheamă!

— Pe cine?

— Nu-ți mai bate și joc de noi, pe deasupra!

— Pe ea? Dacă n-o mai bat așa des e fiindcă e mai ascultătoare în ultima vreme.

— Ce are a face chestia asta? Disciplina nu s-a pus niciodată la socoteală. Dacă n-o mai bați la fel de des ca înainte, o să ne apucăm noi s-o facem.

— A, nu, băieți, nu așa ne-a fost învoiala!

— Ne-ai promis că o să ne povestești câte ceva, în schimb.

— N-am ce să vă povestesc.

— Ai face bine să găsești. Altfel, nu mai răspundem de nimic.

Zdena se porni din nou să simuleze lovituri violente pe spinarea lui CKZ 114. Însă nu mai reușea s-o înjure.

Pannonique își spunea că, la început, caporala îi dădea lovituri reale și un surogat de nume, pe când acum o lovea cu un surogat de baston și nu-i mai răcnea numele, care nu mai putea fi strigat tocmai pentru că era real.

Pentru a scăpa de gândurile acelea care nu duceau nicăieri, CKZ 114 se hotărî să se apropie de EPJ 327. Să se simtă iubită de cineva bine intenționat era o mare consolare.

Acesta căuta întotdeauna să se afle în preajma ei. De îndată ce găsea prilejul, îi vorbea. Înțelegea că îi plăcea iubirea cu care o înconjura. Și îi era recunoscător: aceasta devenise rațiunea lui de a trăi.

— Am mai multă poftă de viață de când vă cunosc, deci, paradoxal, de când sunt prizonier aici.

— Poate că nu ați spune așa ceva dacă m-ați cunoaște cu adevărat.

— De ce vă închipuiți că nu vă cunosc cu adevărat?

— Pentru a mă cunoaște într-adevăr, ar fi trebuit să mă întâlniți în împrejurări normale. Eram foarte diferită înainte de arestare.

— Din ce punct de vedere erați diferită?

— Eram liberă.

— V-aș putea spune că asta e evident. Totuși, prefer să vă spun că sunteți încă liberă.

— Astăzi mă străduiesc să fiu liberă.

— Nu e același lucru.

— Să zicem că ar fi așa.

— Eram și neserioasă, uneori.

— Cu toții eram. Și aveam dreptate. Să profiți de micile plăceri neserioase ale vieții e un talent important. Totuși, asta nu mă lămurește de ce erați atât de diferită înainte de „Concentrare”.

— Într-adevăr, nu-mi găsesc cuvintele. Totuși, puteți să mă credeți pe cuvânt.

— Vă cred. Însă persoana pe care o am în față e o persoană reală, chiar dacă împrejurările sunt inadmisibile. Deci pot să consider că vă cunosc într-adevăr, poate chiar mai bine decât dacă v-aș fi întâlnit în vremuri de pace. Ceea ce trăim e de fapt un război. Și războiul dezvăluie natura profundă a ființelor.

— Nu-mi place ideea. Asta ar sugera că avem nevoie de încercări. Cred că războiul dezvăluie doar una dintre naturile noastre profunde. Mi-ar fi plăcut să vă arăt natura mea profundă pentru vremuri de pace.

— Dacă, printr-o minune, scăpăm cu viață din acest coșmar, îmi veți arăta natura dumneavoastră profundă pentru vremuri de pace?

— Dacă mai sunt în stare, da.

Zdena își dădea seama de această apropiere. Și nu-i plăcea deloc. Ceea ce o enerva mai tare era ideea că el, care nu conta nici cât negru sub unghie, pe care-l putea bate după bunul ei plac și trimite la moarte oricând avea chef, avea cea mai mare putere: aceea de a plăcea – nu știa în ce măsură – celei care o obseda.

Zdena fu tentată să-l târască pe EPJ 327 în șirul condamnaților la

moarte: de ce să nu-și elimine pur și simplu rivalul?

Ceea ce o făcu să-și schimbe hotărârea fu înțelegerea faptului că acesta nu îi era rival: nu intra în conflict cu el. Fără îndoială, ar fi mult mai înțelept să studieze metodele acelui bărbat. Vai, remarcase deja că făcea parte din categoria celor care seduceau prin vorbe.

Și, din acel punct de vedere, Zdena se simțea în poziție de inferioritate. Singura dată în viață când se crezuse elocventă fusese în fața camerelor „Concentrării", când trebuise să se prezinte publicului: și văzuse rezultatul.

Ca orice ratată, îi disprețuia pe cei care excelau în domeniile în care ea eșuase.

„Oratorii iscusiți" – fiindcă nu-i numea niciodată altfel – ce specie! Cum putea oare Pannonique să fie atrasă de trăncăneala, de bolboroseala lor? Nici măcar nu-i trecea prin minte că o conversație ar fi putut avea un conținut. Oameni din ăia care stăteau tot timpul la taclale cunoscuse destui în tinerețe, ascultase vorbăria goală a monologurilor lor alternate – pe ea ar lăsa-o rece! De altfel, Pannonique o subjugase fără să deschidă măcar gura.

Reaua-credință de care dădea dovadă nu reușea să-i ascundă în întregime șocul prin care trecuse descoperind vocea tinerei și impactul cuvintelor sale.

„E altceva", își spunea caporala. „Ea nu stătea la taclale. Cel mai frumos e când cineva vorbește pentru a spune ceva."

Și dintr-odată avu o vagă bănuială: EPJ 327 vorbea cu Pannonique pentru a-i spune ceva. De aia era atât de subjugată. Ticălosul, avea deci ceva de spus!

Scormoni înăuntrul ei în căutarea a „ceva de spus”. Datorită cuvintelor șoc ale lui Pannonique, prinsese deja regula: „ceva de spus” era o chestie în care nimic nu era de prisos și prin care se făcea schimb de informații atât de esențiale încât celălalt rămânea marcat pentru totdeauna.

Consternată, Zdena nu găsea înăuntrul ei nimic care să corespundă acelei descrieri.

„Sunt goală pe dinăuntru”, își spuse.

Pannonique și EPJ 327 nu erau niște ființe goale pe dinăuntru, asta se vedea de la o poștă. Caporala suferi cumplit descoperind acea diferență, acea prăpastie care o despărțea de ei. Se consolă gândindu-se că ceilalți caporali, organizatorii, spectatorii și o mare parte a prizonierilor erau și ei goi pe dinăuntru. Era uimitor: existau mult mai mulți oameni goi pe dinăuntru decât plini de substanță. De ce oare?

Nu știa nici ea, însă întrebarea care o măcina era cum să găsească o cale de-a nu mai fi goală pe dinăuntru.

Prizonierii erau singurele ființe umane care nu văzuseră niciodată fie și o secundă din „Concentrare”. Era singurul lor privilegiu.

— Mă întreb care sunt secvențele ce interesează cel mai mult publicul, spuse MDA 802 în timpul cinei.

— Cele cu execuțiile, sunt sigur, răspunse unul dintre bărbați.

— Mi-e teamă că aveți dreptate, interveni Pannonique.

— Și cele violente, adăugă una dintre femei. Bătăile cu vâna de bou, urletele trebuie să-i destindă grozav.

— Cu siguranță, zise MDA 802. Și secvențele „emoționante”: la

astea cred că se ling pe buze.

— După părerea dumneavoastră, întrebă EPJ 327, cine sunt cei mai vinovați?

— Caporalii, răspunse bărbatul de mai înainte.

— Nu: organizatorii, interveni cineva care nu vorbea niciodată.

— Politicienii care nu interzic o astfel de monstruozitate, spuse MDA 802.

— Dumneavoastră ce credeți, Pannonique? întrebă EPJ 327.

Pentru câteva clipe se făcu liniște, ca de fiecare dată când atenția se îndrepta asupra tinerei.

— Cred că cei mai vinovați sunt spectatorii, răspunse ea.

— Nu sunteți puțin nedreaptă? întrebă bărbatul. Oamenii se întorc de la muncă epuizați, posomorâți, terminați.

— Sunt și alte canale, replică Pannonique.

— Știți bine că programul TV e unicul subiect de conversație al oamenilor. De aia se uită toată lumea la aceleași lucruri: ca să nu fie lăsată pe dinafară, ca să aibă ceva de împărtășit.

— Atunci, să se uite cu toții la altceva, spuse Pannonique.

— Așa ar trebui să facă, bineînțeles.

— Vorbiți despre asta ca despre un ideal utopic, reluă Pannonique. Nu au altceva de făcut decât să schimbe canalul, nu poate fi prea greu, să fim serioși.

— Nu sunt de acord, spuse MDA 802. Publicul greșește, asta e clar. Dar de aici și până la a afirma că e cel mai vinovat! Răutatea sa e pasivă. Organizatorii și politicienii sunt de o mie de ori mai ticăloși.

— Ticăloșia lor e autorizată și, deci, creată de spectatori, răspunse

Pannonique. Politicile sunt emanația publicului. Cât despre organizatori, nu sunt decât niște rechini care se mulțumesc să se strecoare acolo unde descoperă o breșă, adică o piață care să le aducă profit.

— Nu credeți că organizatorii sunt cei care creează piața, așa cum un agent publicitar creează o necesitate?

— Nu. Responsabilitatea ultimă revine celui care acceptă să urmărească un spectacol atât de ușor de refuzat.

— Și copiii? spuse femeia. Se întorc de la școală înaintea părinților care n-au, prin forța împrejurărilor, mijloacele de a-i pune în gardă. Nu poți să controlezi tot ce urmăresc la televizor.

— Vedeți cum sunteți, găsiți mii de excepții, mii de motive de indulgență, mii de scuze și mii de circumstanțe atenuante când trebuie să fiți clară și tranșantă. În timpul ultimului război mondial, cei care au ales rezistența știau că aceasta va fi dificilă, dacă nu imposibilă. Și totuși, nu au ezitat, nu s-au pierdut în tergiversări: singurul motiv pentru care au rezistat a fost faptul că nu puteau face altfel. În treacăt fie spus, copiii lor i-au imitat. Copiii nu trebuie considerați niște idioți. Un puști cu o educație solidă nu e cretinul pe care societatea încearcă să ni-l impună.

— Aveți un proiect de societate, Pannonique? o ironiza bărbatul.

— Nicidecum. Sunt de partea orgoliului și a respectului, pe când ei nu sunt decât pentru dispreț. Asta e tot.

— Și dumneavoastră care nu spuneți nimic, EPJ 327, ce credeți?

— Constat cu groază că în încăperea asta se află o singură persoană despre care pot să fiu sigur că nu s-ar uita niciodată la

„Concentrare”, și aceea e Pannonique. Trag concluzia că, tocmai de aceea, ea trebuie să aibă dreptate, răspunse el.

Se iscă un moment de stânjeneală.

— Nici dumneavoastră nu v-ați fi uitat niciodată la „Concentrare”, îi spuse Pannonique lui EPJ 327 când erau între patru ochi.

— Nu am televizor.

— E un motiv excelent. Nu v-ați lăudat cu asta. De ce?

— Dumneavoastră sunteți portdrapelul. Eu am un pic cam prea mult aerul a ceea ce și sunt de fapt: un profesor.

— Nu aveți de ce să roșiți.

— Nu. Însă, pentru a însufleți mulțimea, dumneavoastră sunteți ideală. Vorbeați de rezistență. Știți că ați putea crea o structură de rezistență în interiorul lagărului?

— Credeți?

— Sunt sigur. N-am să vă spun cum, fiindcă despre asta nu știu nimic. Și apoi, dumneavoastră sunteți geniul tactic. Eu nu aș fi fost în stare să găsesc o lovitură de teatru ca aceea cu care ați salvat viața lui MDA 802.

— Nu sunt deloc un geniu.

— Asta n-are nici o importanță. Contez pe dumneavoastră.

Salvarea lui MDA 802 nu fusese premeditată, își spunea ea: strategiile îi veneau pe moment, erau inspirate de încordarea acelei clipe. În restul timpului, gândurile sale nu se deosebeau prea mult de cele ale celorlalți prizonieri: confuzie, teamă, foame, oboseală, dezgust. Se străduia să alunge toate aceste gânduri și să le înlocuiască cu muzică, a patra măsură a Simfoniei pentru orgă de

Saint-Saëns, de pildă, pentru a-și da curaj, bucata andante a Simfoniei a zecea de Schubert pentru a-și întări voința.

A doua zi, în timpul inspecției de dimineață, Pannonique avu dintr-odată convingerea că era filmată: camera era ațintită asupra ei și nu o pierdea o clipă din ochi, o simțea, era sigură de asta.

O parte a minții sale îi spunea că era doar un soi de narcisism copilăresc: când era mică avea adesea impresia că un ochi – Dumnezeu? conștiința? – o urmărea. După ce crescuse încetase, printre altele, să mai creadă așa ceva. Cu toate astea, dimensiunea eroică a ființei sale îi ordonă totuși să creadă și să profite cât mai repede.

Fără să mai aștepte, tânăra întoarse fața spre presupusa cameră și rosti tare și răspicat:

— Spectatori, stingeți televizoarele! Voi sunteți cei mai mari vinovați! Dacă emisiunea asta monstruoasă nu ar avea o audiență atât de largă, ar fi încetat să existe de mult! Adevărații caporali sunteți voi! Și când ne priviți murind, ucigașii sunt ochii voștri! Voi sunteți închisoarea noastră, voi sunteți supliciul nostru!

Apoi tăcu, păstrând încă o lucire intensă în adâncul pupilelor.

Caporalul Jan ajunsese deja lângă ea și o pălmuia de parcă ar fi vrut s-o decapiteze.

Caporala Zdena, furioasă că îi erau încălcate drepturile, se grăbi să-l oprească și îi murmură în ureche:

— Ajunge. Organizatorii sunt în spatele chestiei ăsteia.

Caporalul Jan o privi cu stupoare.

— Ăștia nu mai știu ce să mai născocească, zise el îndepărtându-

se.

Zdena o băgă din nou pe tânără în rând și îi șopti, privind-o țintă în ochi:

— Bravo. Și eu cred la fel.

Ziua se scurse fără alte incidente.

Pannonique era încurajată și deconcertată de lipsa de sancțiune ce urmase izbucnirii sale. Își spunea că, probabil, nu pierdea nimic așteptând. Efectul surprizei, care o protejase până atunci, nu avea să țină o veșnicie.

Prizonierii se uitau la ea cu acele priviri uluite și admirative rezervate de obicei nebunilor geniali care se condamnă singuri la moarte prin comportamentul lor nesăbuit. Citea în ochii lor acea sentință și se simțea încă și mai sigură pe alegerile ei.

Și faptul că Zdena aproba, la rândul ei, injuriile aduse publicului era culmea paradoxului, ca și când spitalul și-ar fi bătut joc de caritate.

Seara, la cină, unitatea lui Pannonique fu surprinsă că aceasta mai era încă în viață.

— Puteți să ne spuneți și nouă ce v-a apucat? întrebă MDA 802.

— Mi-am adus aminte de o frază celebră a unui erou algerian, răspunse Pannonique:

„Dacă vorbești, mori; dacă nu vorbești, mori. Atunci, vorbește si mori”.

— Încercați, totuși, să vă păziți. Avem nevoie de dumneavoastră în viață.

— Mă dezaprobați? întrebă tânăra.

— Dimpotrivă, vă aprob și vă admir. Asta nu mă împiedică totuși să mă tem pentru viața dumneavoastră.

— Trebuie să recunoașteți că n-am fost niciodată mai în formă ca acum. Și asta n-a făcut-o pe caporala Zdena să-și schimbe hotărârea de a-mi strecura în buzunar ciocolata de fiecare zi, spuse ea împărțind pătrățelele.

— Fără îndoială, n-a primit încă instrucțiuni în ceea ce vă privește.

— Știți că nici măcar nu le-a așteptat ca să mă felicite?

Și Pannonique le reproduse cuvintele caporalei, „Bravo. Și eu cred la fel", care stârniră râsul.

— Caporala Zdena gândește!

— Și gândește la fel ca eroina noastră!

— E de-a noastră!

— Și noi care ne-am îndoit întotdeauna, având în vedere felul ei de-a urla tot timpul la noi și de-a ne rupe în bătăi.

— E un suflet sensibil.

— Cu toate astea, remarcă Pannonique, îi suntem îndatorați până peste cap: fără ciocolata ei, mulți dintre noi ar fi deja morți de foame.

— Știm noi care e motivul mărinimiei sale…, scrâșni EPJ 327.

Pannonique nu se simți în largul ei, ca de fiecare dată când EPJ 327 își permitea vreun comentariu referitor la pasiunea cu care o înconjura Zdena. El, care era noblețea întruchipată, își pierdea orice urmă de măreție sufletească atunci când venea vorba de Zdena.

În noaptea aceea, Pannonique, încă sub impactul propriei sale acțiuni, alunecase într-un somn agitat, care se întrerupea necontenit.

Tresărea la cel mai mic zgomot și se liniștea cum putea, strângându-și cu putere brațele în jurul trupului firav.

Dintr-odată se trezi și o zări lângă ea pe Zdena, care o mânca din ochi. Aceasta avu inspirația să-i acopere gura cu mâna pentru a-i înăbuși strigătul. Îi făcu semn s-o urmeze în vârful picioarelor.

După ce ieșiră din baracă în aerul răcoros, Pannonique întrebă în șoaptă:

— Veniți adesea să mă priviți când dorm?

— E prima oară. E adevărat, ți-o jur. N-am nici un motiv să te mint, eu dețin puterea.

— Ca și când cei puternici nu ar minți!

— Mint mult. Însă pe tine nu te mint.

— Ce vreți?

— Să-ți spun ceva.

— Și ce vreți să-mi spuneți?

— Că sunt de acord cu tine. Spectatorii sunt niște ticăloși.

— Mi-ați spus-o deja. De asta ați venit să mă deranjați?

Pannonique era uimită de insolența propriului ton. Era peste puterile ei.

— Voiam să-ți vorbesc. Nu avem niciodată prilejul ăsta.

— Poate fiindcă nu avem nimic să ne spunem.

— Eu am multe să-ți spun. Mi-ai deschis ochii.

— În ce privință? întrebă Pannonique ironic.

— În privința ta.

— N-am chef să devin subiect de conversație, spuse tânăra îndepărtându-se.

Caporala o prinse de brațul cu mușchi modelați altfel decât ai săi.

— Tu însemni mult mai mult decât crezi.

Să nu-ți fie teamă de nimic. Nu vreau să-ți fac nici un rău.

— Trebuie să vă alegeți bine tabăra, caporală Zdena. Dacă nu sunteți în tabăra mea, atunci îmi vreți răul.

— Nu-mi mai spune caporală Zdena. Spune-mi pur și simplu Zdena.

— Atâta timp cât veți fi cine sunteți, am să vă numesc caporala Zdena.

— Nu pot să schimb tabăra. Sunt plătită pentru a fi caporal.

— Un argument grozav.

— Poate că am greșit acceptând să devin caporal. Însă acum, că am făcut-o, e prea târziu.

— Niciodată nu e prea târziu să încetezi să mai fii un monstru.

— Dacă sunt un monstru, nu voi înceta să fiu unul doar schimbând tabăra.

— Ceea ce e monstruos înăuntrul dumneavoastră e caporala, nu Zdena. Încetați să mai fiți caporal și nu veți mai fi monstruoasă.

— Concret, ceea ce îmi propui e imposibil, în contractul caporalilor există următoarea clauză: dacă demisionăm înainte de sfârșitul anului pentru care ne-am angajat, devenim automat prizonieri.

Pannonique se gândi că era posibil să mintă. Cu atât mai rău, nu avea cum să-i verifice spusele.

— Cum ați putut să semnați un asemenea contract?

— Era prima oară când cineva avea nevoie de mine.

— Și asta v-a fost de-ajuns?

— Da.

„Săraca fată, e săracă în toate sensurile cuvântului”, își spuse gânditoare Pannonique.

— Am să continui să-ți aduc ciocolată. Uite, ți-am păstrat niște pâine de la cină.

Îi întinse o pâiniță rotundă și aurie, cu totul altceva decât pâinea neagră și uscată cu un gust oribil de la mesele deținuților.

Tânăra o privi salivând. Foamea fu mai puternică decât frica: o înhață și o devoră cu lăcomie. Caporala o privea cu satisfacție.

— Ce mai vrei acum?

— Libertatea.

— Asta nu se strecoară așa, pur și simplu, în buzunarul cuiva.

— Credeți că posibilitatea evadării ar putea fi luată în calcul?

— Imposibil. Sistemul de securitate e inatacabil.

— Chiar dacă ne ajutați?

— Ce vrei să spui cu „ne”? Pe tine vreau să te ajut.

— Caporală Zdena, dacă nu mă ajutați decât pe mine, nu veți înceta niciodată să fiți un monstru.

— Nu mă mai plictisi cu morala ta.

— Dar morala e foarte utilă. Împiedică crearea unor emisiuni precum „Concentrarea”.

— Atunci, vezi bine că nu funcționează.

— Dar ar putea funcționa. Emisiunea asta ar putea fi oprită.

— Visezi! E cel mai mare succes din întreaga istorie a televiziunii.

— Adevărat?

— În fiecare dimineață urmărim ratele de audiență din ziua precedentă, te dau pe spate.

Deznădejdea îi închise gura lui Pannonique.

— Ai dreptate: spectatorii sunt niște gunoaie.

— Asta nu vă scuză în nici un fel, caporală Zdena.

— Nu sunt așa de monstruoasă ca ei.

— Dovediți-o.

— Nu mă uit la „Concentrarea”.

— Chiar aveți umor, scrâșni Pannonique scârbită.

— Dacă te-aș elibera cu prețul vieții mele, ar fi o dovadă?

— Nu sunt prea sigură, dacă nu mă eliberați decât pe mine.

— Ceea ce-mi ceri e imposibil.

— Dacă vă puneți viața în pericol, încercați măcar să salvați pe toată lumea.

— Nu asta e problema. Ci faptul că ceilalți nu mă interesează.

— Și ăsta e un motiv suficient ca să nu-i eliberați?

— Sigur că da. Pentru că, dacă te-aș elibera pe tine, nu aș face-o degeaba.

— Cum adică?

— Va trebui totuși să plătești un preț. Doar n-o să-mi risc viața fără să primesc nimic în schimb.

— Nu înțeleg, spuse Pannonique înroșindu-se la față.

— Ba da, înțelegi. Înțelegi foarte bine, răspunse Zdena căutându-i privirea.

Pannonique își duse mâna la gură ca să nu vomite. De data asta, caporala nu mai încercă să o rețină.

Pe salteaua sa de paie, Pannonique plângea de scârbă.

Scârbă pentru acea umanitate care asigura un succes scandalos unei astfel de emisiuni. Scârbă pentru acea umanitate printre rândurile căreia se număra una ca Zdena. Și când te gândești că văzuse în ea o palmă pe obrazul sistemului, o victimă a acestuia. Era încă și mai rea decât sistemul care îi dăduse naștere. În sfârșit, scârbă pentru ea însăși, care trezea asemenea dorințe unei ființe atât de vulgare.

Pannonique nu era obișnuită cu o astfel de senzație. În noaptea aceea suferi ca un animal rănit.

Caporala Zdena se întoarse în patul ei cu niște impresii pe care nu reușea nici să le identifice, nici să le departajeze. I se părea că era mai degrabă mulțumită. Nu știa prea clar de ce. Poate pentru că avusese o lungă discuție cu cea care o obseda. Care se terminase destul de prost, însă asta era de așteptat și, apoi, lucrul ăsta se va schimba.

Nu era oare firesc să pună anumite condiții pentru eliberarea ei? În adâncul ei mocnea o deznădejde căreia nu îndrăznea să-i rostească numele. Pe măsură ce orele nopții se scurseră, aceasta urca la suprafață.

Încetul cu încetul, tristețea făcu loc ranchiunei: „Eu pun condițiile și cu atât mai rău dacă chestia asta nu-i e pe plac domnișoarei. Puterea aparține celor puternici și un preț e un preț. Dacă vrei să fii liberă, o să te supui”.

Acest resentiment nu întârzie să culmineze într-un fel de transă de autosatisfacție: „Cu atât mai bine dacă te dezgust! Nici nu știi câtă

plăcere-mi face să-ți displac, iar prețul pe care va trebui să-l plătești îmi va plăcea cu atât mai mult!”.

A doua zi, EPJ 327 observă că Pannonique avea cearcăne vinete sub ochi. Însă nu își dădu seama că și caporala era la fel de încercănată. Remarcă, pe de altă parte, că aceasta se arăta mai distantă față de Pannonique și se simți oarecum ușurat.

Însă de ce oare muza prizonierilor avea un aer atât de copleșit, de deznădăjduit? Nu-i stătea în fire. Până acum, chiar și în zilele cele mai negre, își păstra neatinsă forța privirii. Astăzi, însă, aceasta era stinsă.

Nu găsi nici un prilej să-i vorbească înainte de lăsarea serii.

Afară, mass-media era în plină fierbere.

Majoritatea ziarelor rezervară prima pagină actului plin de curaj al lui Pannonique: o fotografie mare cu ea adresându-se publicului. Unele reluară, în lipsa oricărui alt comentariu, prima frază pe care aceasta o rostise și o tipăriseră cu caractere enorme: „SPECTATORI, STINGEȚI TELEVIZOARELE! “. Altele, pe a doua: „VOI SUNTEȚI CEI MAI MARI VINOVAȚI!”. Altele aleseră drept titlu cuvintele cele mai violente: „UCIGAȘII SUNT OCHII VOȘTRI!”.

Apoi, declarația sa era reprodusă în întregime. Unii editorialiști îndrăzniră să-și înceapă articolele astfel: „V-am spus eu că…” Revistele afirmară că era o lovitură regizată, că tânăra fusese plătită să spună toate lucrurile acelea etc. Cititorii scriseră pentru a întreba dacă prizonierii erau plătiți pentru faptul că erau omorâți.

Cu excepția acestor intervenții meschine, părerea era unanimă: mass-media îi dădea întru totul dreptate lui Pannonique și o

glorifica. „O eroină, una adevărată!” se extaziau oamenii.

La cină, Pannonique îi anunță pe cei din unitatea sa că nu primise ciocolată în ziua aceea.

— Evident, spuse MDA 802. Astea sunt represaliile pentru injuriile de ieri.

— Vedeți, interveni EPJ 327: ieri, caporala Zdena v-a felicitat pentru cuvintele dumneavoastră, însă e prima care v-a pedepsit pentru ele. Pe viitor vom ști cât valorează sinceritatea ei.

— Dar… din cauza mea, nu aveți ciocolată în seara asta! se bâlbâi tânăra.

— Glumiți, se revoltă MDA 802. Adevărul e că de câteva săptămâni bune am tot avut ciocolată datorită dumneavoastră.

— Exact, aprobă unul dintre bărbați.

— Dacă nu era izbucnirea mea de ieri, aș fi putut să vă distribui și astăzi ciocolată.

— Având în vedere eroismul dumneavoastră, suntem fericiți să nu primim ciocolată astă-seară, strigă o femeie.

— De altfel, ciocolata aia nu era prea grozavă. Nu era tocmai marca mea preferată, spuse MDA 802.

Întreaga masă izbucni în hohote de râs.

— Mulțumesc, prieteni, murmură Pannonique rușinată, gândindu-se la pâinea proaspătă pe care o devorase în ajun fără să se gândească măcar la tovarășii ei.

Remușcările fură atât de mari, încât le împărți bucata sa de pâine uscată, iar ceilalți se aruncară asupra ei fără să mai pună vreo întrebare.

Două zile mai târziu, organizatorii se minunau încă și mai tare de ratele pe care le atinsese audienta:

— E de-a dreptul extraordinar: niciodată, chiar niciodată nu am avut un public atât de numeros!

— Dați-vă și voi seama: întreaga mass-medie a aplaudat luarea de poziție a micuței, iar rezultatul e exact opusul a ceea ce le cerea ea spectatorilor.

— Numai de li s-ar adresa din nou!

— Puștoaica asta are într-adevăr simțul spectacolului!

— Ar fi trebuit să facă televiziune!

Ilaritate generală.

Caporala Zdena continua să nu mai strecoare bucăți de ciocolată în buzunarul lui Pannonique.

Audiența „Concentrării” continua să crească.

Dacă tânăra ar fi știut că actul său de curaj avusese o asemenea consecință, deznădejdea deja de nesuportat în care se afla ar fi atins paroxismul.

Ziariștii remarcară figura tristă a muzei. Mare parte a mass-mediei o puse pe seama pedepsei, mai mult ca sigură, pe care i-o adusese declarația sa: „Ar trebui să urmăm sfatul lui Pannonique, cu atât mai mult cu cât ea a plătit scump eroismul său”.

Audiența emisiunii crescu și mai mult după asta.

Un editorial scoase în evidență fenomenul astfel: „Sunteți cu toții niște ticăloși. Și cu cât sunteți mai ticăloși, cu atât vă uitați mai mult”. Acest paradox respingător fu reluat și forfecat de întreaga mass-medie.

Audiența emisiunii atinse culmile.

Un ziarist reluă în ediția de seară problema din editorialul de dimineață: „Cu cât vorbim mai mult despre «Concentrare», cu cât îi subliniem mai mult atrocitatea, cu atât o facem să meargă înainte. Soluția e tăcerea”.

Mass-media asigură un ecou fabulos acestui îndemn la mutism. SĂ TĂCEM! spuneau titlurile revistelor. Cotidianul cu cel mai mare tiraj umplu prima pagină cu un singur cuvânt: TĂCERE! Radiourile repetară celor care voiau să audă că nu vor scoate nici un cuvânt, unul măcar, despre subiectul în chestiune.

Audiența atinse limita maximă.

— Nu avem ciocolată? o întrebă într-o seară pe Pannonique un bărbat care stătea la aceeași masă.

— Tăceți! îi ordonă MDA 802.

— Îmi pare rău, răspunse tânăra.

— Nu are nici o importanță, interveni ferm EPJ 327.

Pannonique știa bine că mințea. Ciocolata aia îi lipsea într-un mod aproape dureros. În lipsă de altceva, acele câteva pătrățele zilnice constituiseră vreme de câteva săptămâni bune esența aportului de energie. Iar coltucul jalnic de pâine și zeama chioară nu puteau înlocui caloriile prețioase. Cu fiecare zi care trecea, tânăra se simțea tot mai slăbită.

— Ar trebui să apostrofați din nou publicul, îi spuse EPJ 327 muzei.

— Ca să riscăm să ne ia și pâinea? întrebă bărbatul de mai înainte, roșind.

— Nu vă e rușine? îl mustră MDA 802.

— Nu greșește deloc, interveni Pannonique. Au trecut deja două săptămâni de la declarația mea către public și vedeți bine că, în afară de dispariția ciocolatei, toată chestia asta n-a avut nici un rezultat.

— N-aveți de unde să știți, spuse EPJ 327. Nu avem nici cea mai mică idee despre ce se întâmplă afară. Poate că nu se mai uită nimeni la emisiune. Poate că suntem chiar în pragul anulării sale.

— Credeți? întrebă Pannonique zâmbind.

— Eu cred, spuse MDA 802. Mi se pare că e și un proverb arab care se potrivește cu împrejurările de față: „Nu coborî brațele: riști să faci asta cu o oră înainte de miracol”.

A doua zi, Pannonique îi șopti în grabă Zdenei la ureche: „în noaptea asta”.

Rezultatul nu se lăsă așteptat. Pe la ora patru după-amiaza, buzunarul bluzei sale fu umplut cu două tablete de ciocolată.

Toată ziua fu urmărită de o neliniște chinuitoare.

Seara, la cină, când scoase la iveală ciocolata, aceasta fu întâmpinată cu strigăte de bucurie.

— Pedeapsa a fost suspendată! țipă cineva.

— Mai încet, vă rog! Gândiți-vă la celelalte mese! spuse muza.

— De ce nu cereți mai multă ciocolată? se răzvrăti cel care fusese chemat la ordine.

— Credeți că mă aflu în poziția de-a cere ceva? răspunse, simțind mânia urcând în ea.

— Ați putea să gândiți înainte să spuneți asemenea tâmpenii, îi

spuse EPJ 327 bărbatului.

— Dacă tot își vinde farmecele, de ce să nu fixeze un preț exorbitant? scrâșni cel care nu suporta să fie făcut vinovat.

Pannonique sări în picioare.

— Și, după părerea dumneavoastră, cum câștig ciocolata asta?

— Ascultați, asta vă privește.

— A, nu, spuse ea. De vreme ce o mâncați, asta vă privește și pe dumneavoastră.

— Nu-i adevărat, fiindcă eu nu v-am cerut nimic.

— Sunteți mai rău ca un proxenet. Și să-mi mai risc viața aducându-i de mâncare unuia ca dumneavoastră!

— Ei bine, ajunge, refuz să mai fiu un țap ispășitor. Oricum, toți gândesc la fel la masa asta.

Se iscă un protest general, ceilalți încercând să se desolidarizeze de astfel de insinuări.

— Nu-i credeți, continuă bărbatul. Vor doar să rămână în grațiile dumneavoastră ca să primească în continuare ciocolată. Nu fac decât să vă spun pe față ceea ce ei spun pe la spate. Și apoi, e un lucru care vă scapă: felul în care faceți rost de ciocolata asta ne e absolut indiferent. Cum se spune, e cinstit.

— Vreți să-ncetați să spuneți noi, aveți cel puțin curajul de-a spune eu, interveni EPJ 327.

— Nu primesc lecții de la dumneavoastră, sunt singurul care are curajul să spună ceea ce alții doar gândesc.

— Ceea ce mi se pare cel mai extraordinar, remarcă Pannonique, e cât de mândru sunteți de dumneavoastră.

— Întotdeauna suntem mândri când spunem adevărul, răspunse bărbatul înălțând capul.

Lui Pannonique îi fu acordată o mare favoare: își dădu seama cât de ridicol era individul și izbucni în râs. Chestia asta fu contagioasă: toată lumea de la masă se porni să facă haz pe seama acelui personaj.

— Așa, râdeți, scrâșni el. Știu ce spun. Asta vă deranjează. Și știu că de acum înainte nu voi mai primi ciocolată.

— Greșiți, replică Pannonique, veți continua să primiți ceea ce numiți partea dumneavoastră.

Așteptă până când ceilalți căzură într-un somn adânc, apoi ieși din baracă și dădu nas în nas cu caporala Zdena care îi pândea cu nerăbdare sosirea.

— Mergem în camera mea?

— Rămânem aici, răspunse Pannonique.

— Ca și data trecută? E jenant.

Își dădu seama că Zdena începea dintr-odată să se gândească la noi posibilități care nu-i conveneau mai mult. I-o luă înainte:

— Vreau să vă vorbesc. Cred că e o neînțelegere între noi.

— Asta e clar. Nu îți vreau decât binele iar tu nu prea pari să știi asta.

— E vorba de o altă neînțelegere, caporală Zdena.

— Îmi place când îmi spui pe nume, chiar dacă aș prefera să lași deoparte titlul. Îmi place când îmi rostești numele mic.

Pannonique își promise să evite să-i spună pe nume de atunci înainte.

Caporala se apropie. Tinerei îi fu atât de frică, încât începu să vorbească tremurând:

— Neînțelegerea constă în faptul că vă înșelați asupra disprețului meu pentru dumneavoastră.

— Deci nu mă disprețuiești?

— Vă înșelați grav asupra naturii disprețului meu.

— Mă flatează ceea ce-mi spui.

— Ceea ce disprețuiesc în dumneavoastră, spuse Pannonique, care nu mai putea de frică, este faptul că recurgeți la forță, constrângere, șantaj, violență. Și nu natura dorinței dumneavoastră.

— Aha. Îți place genul ăsta de dorință?

— Ceea ce îmi provoacă dezgustul este tot ceea ce nu sunteți de fapt. Momentele când vă comportați ca o adevărată caporală.

— Istoriile astea ale tale sunt grozav de complicate. Îmi dai întâlnire în toiul nopții pentru aiurelile astea de neînțeles?

— Nu sunt aiureli.

— Speri să scapi atât de ieftin?

— E foarte important să știți că sunteți un om bun.

— În situația în care mă aflu, mă doare fix în cot.

— Ceea ce e esențial în dumneavoastră tânjește după stima mea. Vă doriți enorm să vedeți lucind în ochii mei, numai pentru dumneavoastră, o scânteie care să nu aibă nimic de-a face cu ura, o imagine răsfrântă în care să fiți măreață și nu vrednică de milă.

— Faptul că aș vedea asta în ochii tăi nu mi-ar oferi cu siguranță atât cât aștept de la tine.

— Vă va oferi mai mult. Mult mai mult.

— Nu sunt sigură că ar fi mai mult.

— Ceea ce vreți dumneavoastră nu poate fi obținut decât cu forța. Și asta, contrar a ceea ce gândiți acum, v-ar produce silă. Când vă veți gândi din nou la asta, mai târziu, va fi mai rău decât dacă ați avea un acces de greață. Singura amintire care vă va urmări va fi aceea a ochilor mei plini de o ură insuportabilă.

— Încetează. Mă ispitești.

— Dacă ați fi într-adevăr ispitită să continuați, ați fi în stare să-mi rostiți numele mic.

Zdena păli.

— Când simțim ceea ce simțiți dumneavoastră, avem nevoie să rostim numele celuilalt. Nu degeaba v-ați dat peste cap să-l aflați pe al meu. Însă acum, când îl știți și când mă aflu în fața dumneavoastră, sunteți incapabilă să-mi rostiți numele mic.

— Adevărat.

— Cu toate că v-o doriți, nu-i așa?

— Da.

— E o incapacitate fiziologică. Greșim atunci când subestimăm trupul: acesta e mult mai puțin rău decât sufletul. Sufletul dumneavoastră pretinde că-și dorește niște lucruri pe care trupul le refuză. Atunci când sufletul dumneavoastră va fi la fel de cinstit ca trupul dumneavoastră, îmi veți putea rosti numele.

— Te asigur că trupul meu ar fi în stare să-ți facă rău.

— Însă nu el e cel care vrea să facă asta.

— De unde știi toate astea?

— Nu pretind că vă cunosc. Dar să disprețuiești înseamnă, într-un

fel, să-ți închipui că ai cunoaște ceea ce e de nepătruns înăuntrul celorlalți. Am o intuiție în ceea ce vă privește, asta-i tot. Însă profunzimile întunecate ale sufletului dumneavoastră sunt de nepătruns chiar și pentru mine.

Se lăsă un moment de tăcere.

— Sunt nefericită, spuse Zdena. Îmi închipuiam noaptea asta cu totul altfel. Spune-mi la ce pot să mă aștept de la tine. Spune-mi la ce pot să sper.

Preț de un sfert de secundă, Pannonique o găsi emoționantă.

— Ați putea să-mi rostiți numele privindu-mă în ochi.

— Atâta tot?

— Dacă reușiți să faceți asta, vă veți da seama că e deja enorm.

— Îmi imaginam viața cu totul altfel, spuse caporala dezamăgită.

— Și eu.

Izbucniră în râs. Fu un moment de complicitate: două tinere de douăzeci de ani, descoperind împreună ticăloșia lumii.

— Mă duc să mă culc, spuse Pannonique.

— N-o să pot să-nchid un ochi.

— Atunci gândiți-vă, în timpul insomniei, cum ne-ați putea ajuta concret pe tovarășii mei și pe mine.

Partea a patra

La un moment dat, audienta încetă să mai crească. Nici nu scăzu, fie și cu câteva procente, însă nu mai crescu.

Organizatorii își pierdură capul. „Concentrarea” exista deja de șase

luni, timp în care curba ratelor de audiență fusese în continuă urcare, uneori creșteri foarte lente, alteori bruște, în cazul incidentelor celor mai mediatizate – însă nu stagnase niciodată.

— E primul nostru moment de acalmie, remarcă unul din ei.

— Un moment de acalmie este întotdeauna un fals moment de acalmie, spuse altul. E o lege a naturii: ce nu merge înainte, dă înapoi.

— Asta nu ne împiedică să avem încă o audiență enormă, cea mai zdrobitoare obținută vreodată de vreo emisiune.

— Nu e de-ajuns. Dacă nu ne pregătim din timp pentru viitor, vom avea parte, mai devreme sau mai târziu, de o surpriză neplăcută.

— În mod sigur. Mass-media nu mai vorbește despre noi. Luni de zile n-a vorbit decât despre „Concentrarea”, iar acum a schimbat subiectul. Trebuie să găsim altceva, dacă vrem să atragem din nou atenția.

Unul dintre ei propuse să scoată o revistă consacrată principalilor candidați: asta era o practică destul de curentă în cazul emisiunilor televizate de acum zece ani, o revistă cu fotografiile vedetelor și cu interviurile luate acestora.

— Imposibil, i se răspunse. Nu am putea conta decât pe caporali. Or, adevăratele vedete ale emisiunii sunt prizonierii. Și, pentru că reproducem condițiile unui lagăr de concentrare în toată regula, nu putem să le luăm interviuri: asta contravine principiului dezumanizării care guvernează orice lagăr care se respectă.

— Și ce dacă? Poate că ar trebui să dezvoltăm ideea asta. Când CKZ 114 a dobândit o identitate, dezvăluindu-și prenumele, am avut

o acoperire mediatica formidabilă.

— Chestia asta n-a funcționat decât în cazul ei. Nu trebuie să-i banalizăm, în nici un caz, găselnița.

— E a naibii de frumoasă, micuța asta. Păcat că s-a mai liniștit în ultima vreme.

— Ce se mai aude despre dragostea ei cu Zdena? Ar fi o idee, călăul și victima…

— Nu, publicului îi place să o vadă ca pe o fecioară inaccesibilă.

— În orice caz, nu asta ne-ar salva de pe marginea prăpastiei. Ne trebuie un nou plan.

Organizatorii au mai dezbătut ceva timp înainte de a se reuni în jurul mesei rotunde. Se băură litri de cafea, se fumă.

— Singurul defect al „Concentrării” e că nu e deloc interactivă, remarcă unul din ei.

— Interactivitatea: de douăzeci de ani încoace nu mai au decât cuvântul ăsta pe buze.

— Și pe bună dreptate: publicului îi place la nebunie să participe. Îi place la nebunie să i se ceară părerea.

— Cum să facem emisiunea interactivă?

Se lăsă un moment de tăcere.

— E simplu! exclamă cineva. Să lăsăm publicul să facă treaba caporalilor!

— Bătăile cu vâna de bou?

— Nu! Selectarea condamnaților la moarte.

— Cred c-am găsit ideea salvatoare.

— Difuzăm pe post un număr de telefon cu un tarif exorbitant?

— Se poate și mai bine: îl difuzăm prin teletext. E și mai grozav dacă spectatorul poate să pună totul la punct doar folosind telecomanda. Nu trebuie decât să tasteze cele trei litere și cele trei cifre ale numărului matricol al celui pe care hotărăște să-l elimine.

— Genial! întocmai ca în arenele romane când trebuiau să îndrepte degetul mare în sus sau în jos.

— Sunteți nebuni. Participarea va fi egală cu zero. Nici un spectator nu va îndrăzni să desemneze singur victimele.

Toți ochii se îndreptară spre cel care vorbise.

— Pe cât pariem? întrebă un altul.

Izbucniră în hohote de râs.

— Emisiunea e salvată, decretă conducătorul simpozionului, punând astfel capăt reuniunii.

Noile reguli au fost explicate publicului în amănunțime, astfel încât să fie înțelese și de ultimul dintre cretini. Un prezentator zâmbăreț anunță cu entuziasm publicul că, din acel moment, „Concentrarea” devenea emisiunea sa.

— Pe viitor, voi veți fi cei care veți selecționa prizonierii. Voi veți hotărî cine pleacă și cine rămâne.

Menționarea cuvântului „moarte” era evitată cu grijă.

Apoi, apărea o telecomandă care ocupa întregul ecran. Tastele pe care trebuia să apeși pentru a intra în teletextul „Concentrării” erau indicate cu roșu. Era extrem de simplu, însă, de teamă că unii nu vor reuși, explicațiile fură reluate: „Ar fi păcat să pierdeți ocazia de a ne trimite votul vostru din cauza unei simple probleme tehnice”, spuse prezentatorul.

— Ținem să precizăm că accesul la teletextul „Concentrării” e gratuit, conform principiului democratic al emisiunii noastre, încheie el cu un aer amabil.

Ziarele vuiră încă și mai tare decât o făcuseră la apariția emisiunii: ULTIMA GĂSELNIȚĂ A „CONCENTRĂRII”: CAPORALII SUNTEM NOI! anunța titlul celui mai important cotidian. SUNTEM CU TOȚII NIȘTE CĂLĂI. DREPT CINE NE IAU? puteai citi peste tot.

Unul dintre editorialiști scrise un articol mai emoționant ca niciodată: „Fac apel la onoarea umanității”, scria el. „Desigur, aceasta a decăzut foarte mult asigurând un asemenea succes emisiunii celei mai dezgustătoare din întreaga Istorie.

Însă, în fața unei asemenea ticăloșii, aștept de la voi, de la noi toți, o trezire a onoarei: să nu voteze nimeni. Vă îndemn să boicotați, dacă nu întreaga emisiune, cel puțin participarea la această infamie!”

Rata abținerii de la primul vot al „Concentrării” fu invers proporțională cu cea a ultimelor alegeri legislative europene: aproape nulă, ceea ce le dădu de înțeles politicienilor că ar trebui să se gândească serios la înlocuirea urnelor cu telecomenzile. Cât despre audiența primei transmisii postelectorale a „Concentrării”, aceasta spulberă pur și simplu toate recordurile anterioare. Și acestea sunt doar cifrele.

În prima dimineață a noii versiuni a „Concentrării”, prizonierii fură așezați în rând, ca de obicei.

Caporalii erau atât de indignați de acest regulament care le răpea privilegiul cel mai important, încât caporala Lenka fu singura care

se oferi să li-l explice deportaților. După ce-și arătă picioarele cocoțate pe pantofi cu toc cui și estimă că farmecele sale își făcuseră efectul, se propti în loc, își scoase pieptul în afară și spuse:

— De acum înainte publicul va fi cel care va vota pentru a decide care din voi vor fi scoși din rând. Cred că asta se cheamă democrație, nu-i așa?

Zâmbi, scoase un plic din sân, îl deschise întocmai cum se face la festivitățile de premiere de la Oscar și citi:

— Aleșii sunt GPU 246 și JMB 008.

Era vorba de prizonierii cei mai în vârstă.

— După câte văd, spectatorilor nu le plac bătrânii, adăugă Lenka în bătaie de joc.

Pannonique rămăsese siderată. Vulgaritatea caporalei Lenka îi sporea neîncrederea. Așa ceva nu era cu putință, era prea de tot. Lenka inventase povestea aia, își deghizase alegerea în referendum. Da, nu putea fi decât asta.

Ceea ce-și explica însă și mai puțin era atitudinea celorlalți caporali. Stăteau deoparte, îmbufnați; Pannonique presupuse că avusese loc o ceartă între Lenka și colegii ei. Însă, pe parcursul zilei, absența caporalei erotomane nu le schimbă starea de spirit.

Zdena, mai cu seamă, părea foarte abătută.

Dimineața zilei următoare spori și mai mult confuzia. Prizonierii erau așezați în rând, însă caporalul Marko nu le aruncă nici măcar o privire; se postă în fața lor, scoase o hârtie și spuse:

— Dacă tot nu ni se mai cere părerea, n-am să mai joc comedia inspecției.

Condamnații aleși de public sunt astăzi AAF 167 și CJJ 214.

Era vorba de două tinere extrem de șterse.

— Îmi iau libertatea de-a considera această alegere discutabilă, strigă în gura mare caporalul Marko. Iată ce se întâmplă când li se cere părerea unor persoane neprofesioniste. Opinia specialiștilor era altă mâncare de pește, nu-i așa? În fine, *vox populi, vox Dei*.

Se produse o adevărată mobilizare a massmediei împotriva acelei infamii pe care o reprezenta participarea masivă a spectatorilor. De comun acord, în aceeași zi, toate cotidienele tipăriră cu caractere enorme același titlu: „LIMITA DE JOS!” – și își începură toate singurul articol de pe prima pagină cu următoarele cuvinte: „A fost atinsă”.

Radiourile și televiziunea nu mai vorbeau decât despre asta. Ziarele satirice se plângeau că nu mai aveau ce să ofere. În ceea ce privea comicul macabru, realitatea le întrecuse pentru totdeauna. „Din toată această infamie, cea mai curioasă va rămâne indignarea caporalilor, privați din acest moment de dreptul lor de viață și de moarte asupra prizonierilor, perorând pe un ton grav despre punctele slabe ale democrației”, comentă unul dintre ele.

Rezultatul acestui atac dezlănțuit nu se lăsă așteptat: toată lumea se apucă să se uite la „Concentrarea”. Chiar și cei care nu aveau televizor mergeau să urmărească emisiunea la vecini, ceea ce nu-i împiedica deloc să se laude sus și tare că erau ultimii refractari și prigonitori ai tele-lăzii de gunoi. Te mirai cu atât mai mult auzindu-i perorând despre acest program în cunoștință de cauză.

Era o adevărată pandemie.

Zdena începu să se neliniștească. Atâta timp cât caporalii fuseseră cei care hotărau pe cine să trimită la moarte, îi stătuse în putere să o protejeze pe Pannonique; acum că decizia ultimă aparținea publicului, nu mai era sigură de nimic.

Acesta era lucrul care i se părea cel mai odios în toată acea democrație a cărei existență abia o descoperise: incertitudinea.

Se liniștea cum putea: Pannonique era preferata, muza, eroina, frumoasa, etc., spectatorii nu vor face prostia de a-și sacrifica favorita.

Primul vot o mai liniști: consultarea maselor ducea la eliminarea celor mai bătrâni, deci Pannonique era la adăpost.

Cel de-al doilea vot, însă, îi trezi din nou temerile: două tinere fuseseră condamnate doar pentru că erau șterse. Sigur, Pannonique nu trecea neobservată, însă era rezervată – din ce în ce mai rezervată chiar, în ultima vreme.

Pe scurt, cu un public atât de absurd, puteai să te aștepți la ce era mai rău.

După-amiază, în momentul în care îi strecură în buzunar ciocolata obișnuită, caporala îi șopti: „În noaptea asta”. Pannonique aprobă.

La miezul nopții, cele două tinere se întâlniră din nou.

— Trebuie neapărat să reacționezi, spuse Zdena. De ce nu mai iei cuvântul? De ce nu te mai adresezi spectatorilor?

— Ați văzut cât de utilă a fost intervenția mea, scrâșni Pannonique.

— N-o să schimbi acum publicul, însă o să scapi! Cele două tinere eliminate în dimineața asta n-au avut alt cusur decât faptul că erau

insignifiante. Trebuie să trăiești. Lumea are nevoie de tine.

— De ce nu acționați dumneavoastră? Nu vă dați în nici un fel silința să ne salvați. Acum două săptămâni v-am rugat să vă gândiți la un plan. Aștept încă.

— Ai mai multe mijloace decât mine. Ai darul de a fascina oamenii. Eu nu interesez pe nimeni.

— Totuși, sunteți liberă, iar eu sunt prizonieră! V-ați gândit la un plan de evadare?

— Lucrez în continuare la asta.

— Grăbiți-vă sau ne vor omorî pe toți!

— Aș avea mai mult spor dacă ai fi mai drăguță.

— Văd eu unde bateți.

— Îți dai seama că-mi ceri imposibilul fără să-mi dai nimic în schimb?

— Salvarea mea și a tovarășilor mei, asta se cheamă nimic?

— În definitiv, ești absurdă! Nu-ți cer mare lucru.

— Nu și după părerea mea.

— Ești o imbecilă. Nu meriți să trăiești.

— Atunci, bucurați-vă. N-am să trăiesc mult, spuse Pannonique întorcându-i spatele.

Până atunci, Zdena fusese fascinată de inteligența celei care o obseda. Felul său de a vorbi, de a face economie de cuvinte și de-a răspunde atunci când te așteptai mai puțin o convingea de perfecțiunea minții sale. Acum, însă, i se părea că e proastă de dădea în gropi.

Să preferi moartea, lucrul ăsta i se părea scandalos. Viața merita,

totuși, ceva eforturi. Și apoi, ce-i cerea ea era un mizilic.

I se părea că Pannonique se comporta precum marchizele din romanele pe care nu le citise, apărând cu prețul vieții niște virtuți grotești care nu aveau valoare decât pentru ele. Zdena își bătea joc de acea literatură cu atât mai multă înverșunare cu cât nu era sigură de existența ei; în general, universul romanesc i se părea destul de stupid pentru a adăposti astfel de moravuri.

„Cel mai rău e că asta nu mă împiedică s-o iubesc. De parcă asta ar face-o să-mi placă și mai mult. Făcând atâtea mofturi când e vorba să-mi ofere un lucru care se oferă cu atâta ușurință, împotrivindu-se de parcă i-aș cere să-i sacrifice pe taică-său și pe maică-sa, mă înnebunește."

Un val de fericire îi umplu întreaga ființă, fericirea de a simți o dorință atât de mare – înăbușit aproape imediat de amintirea realității: mai devreme sau mai târziu, Pannonique avea să moară. Ceea ce dăduse umanitatea mai frumos, mai pur, mai nobil și mai încântător avea să fie ucis în chinuri groaznice în fața a milioane de spectatori.

Zdena avu senzația că înțelegea pentru prima oară grozăvia acestei informații. Atunci, se hotărî la un plan care să fie la înălțimea pasiunii sale. Trebuia să se apropie de cei din anturajul lui Pannonique.

Alegerea sa se opri la MDA 802. Atâta timp cât văzuse în ea o potențială rivală o urâse. Mai târziu, își dăduse seama că se înșelase: MDA 802 nu simțea decât prietenie pentru Pannonique care, ce dezamăgire, nu părea deloc insensibilă la iubirea lui EPJ 327.

Îi strecură pe furiș lui MDA 802 o fiolă de carmin și îi șopti:

— Prefă-te că ești rănită și că-ți curge sânge, repede!

Inima lui MDA 802 începu să bată nebunește: caporala căuta să aibă o conversație între patru ochi cu ea. Voia oare să-i facă avansuri, așa cum îi făcuse lui Pannonique? Dacă era așa, nu trebuia să lase să-i scape acea ocazie. Nu simțea nici o atracție pentru Zdena, însă, pentru a-și redobândi libertatea, era în stare de orice.

Își răsturnă conținutul fiolei în palmă și apoi începu să se vaite și să arate înspre mână.

— Îi curge sânge, spuse Zdena, o duc la infirmerie.

O târî după ea, țipând neîncetat:

— Să te rănești cu niște moloz, ești proastă de dai în gropi!

Nimeni nu avu timp să reacționeze. Nimeni nu prinse de veste că merseră nu la infirmerie, ci în camera caporalei.

— Avem de vorbit, începu Zdena. Ești prietenă bună cu CKZ 114, nu-i așa?

— Da.

— Ei bine, chestia asta nu e reciprocă. Vă ascunde anumite lucruri și ție, și întregii unități.

— E dreptul ei.

— Așa zici tu. Ea știe bine ce are de pierdut.

MDA 802 gândi că era mai prudent să-și țină gura.

— Nu vrei să-ți torni prietena, foarte bine. Să știi că ea nu se sfiește deloc s-o facă.

„E o capcană”, își spuse prizoniera.

— Știi ce aștept de la ea. Nu e marea cu sarea, nu-i așa? Și dacă-mi

oferă lucrul ăla, garantez evadarea întregii unități, precum și a ei și a ta. Ei, nu: domnișoara refuză și, în felul ăsta, refuză să vă salveze.

MDA 802 se simți cuprinsă de o furie imensă care îi umfla pieptul, de o indignare nediferențiată care se adresa atât caporalei, cât și lui Pannonique. Totuși, fiind o persoană practică, se hotărî să lase furia pe mai târziu și încercă să joace totul pe o singură carte:

— Caporală Zdena, eu una sunt dispusă să vă ofer ceea ce CKZ 114 vă refuză.

Fu străbătută de un tremur nervos.

Zdena rămase cu gura căscată, apoi izbucni într-un râs sălbatic:

— Îți sunt pe plac, MDA 802?

— Nu-mi displăceți, răspunse nefericita.

— Atunci ești gata să mi te oferi gratis?

— Nu.

— A, nu? se indignă amuzată caporala. Și care e prețul tău?

— Același ca al lui CKZ 114, răspunse ea gata să izbucnească în lacrimi.

— Te-ai uitat în oglindă în ultima vreme? Ar fi cazul să mai scazi din pretenții, fetițo!

— Viața lui CKZ 114 și a mea, se târgui curajoasă prizoniera.

— Glumești? urlă Zdena.

— Viața mea, spuse în cele din urmă MDA 802.

— Nu, nu și nu!

Atunci, MDA 802 făcu o propunere jalnică pe care își vor permite să o judece doar cei care se cred mai buni:

— Niște pâine.

Zdena împietri de dispreț și o scuipă în față.

— Îmi faci silă! Nu m-aș atinge de tine nici dacă mi te-ai da pe gratis.

Și o azvârli afară.

— Acum du-te să le povestești celorlalți ce-ai aflat!

Când se întoarse la muncă la tunel, MDA 802 plângea în hohote. Prizonierii puseră acest lucru pe seama rănii de la mână, despre care presupuneau că fusese dezinfectată. Cât despre Pannonique, aceasta avea unele îndoieli.

Surprinse privirea lui MDA 802 ațintită asupra ei, o privire umilită, ofensată. I se păru chiar că citește ură în ochii ei.

Pannonique clătină disperată din cap.

Seara, la masă, toată lumea își dădu seama că MDA 802 nu se simțea bine.

— Caporala Zdena v-a făcut ceva rău? fu întrebată.

— Nu, răspunse ea, privind-o țintă pe Pannonique, căreia nu-i scăpă această manevră.

— Vorbiți, spuneți ce aveți de spus, suspină muza.

— N-ar fi mai bine să o spuneți dumneavoastră? întrebă MDA 802.

— Nu. E clar că simțiți nevoia să vorbiți.

Se lăsă un moment de tăcere.

— E foarte jenant, începu MDA 802. Caporala Zdena m-a înștiințat că i-a făcut lui Pannonique niște propuneri în schimbul cărora ar fi dispusă să ne ajute pe toți să evadăm. Iar Pannonique a refuzat.

Ochii tuturor celor de la masă se întoarseră spre muză, care rămase nemișcată ca o statuie.

— Pannonique a avut dreptate, spuse EPJ 327.

— Găsiți? întrebă MDA 802.

— Puțin îi pasă de noi, spuse bărbatul care nu-i iertase niciodată faptul că îl făcuse de râsul întregii unități. Ne condamnă pur și simplu la moarte refuzând!

— Tăceți, sunteți o brută, interveni o femeie. Pannonique, vă înțeleg perfect reținerile. Le înțelegem cu toții. Caporala Zdena e un monstru și tuturor ne-ar fi silă să consimțim la așa… ceva. Totuși, e o chestiune de viață și de moarte. Si cu asta pun punct.

— Nu dați doi bani pe onoare, scrâșni EPJ 327.

— Să ne salveze viața n-ar fi o faptă onorabilă? protestă femeia. Dumneavoastră, EPJ 327, sunteți îndrăgostit nebunește de Pannonique: credeți că nu ne-am dat seama? Trebuie să fiți îndrăgostit nebunește ca să preferați moartea noastră și a dumneavoastră supunerii ei de-o oră la capriciile caporalei Zdena. Și noi o iubim și o admirăm pe Pannonique, însă nu într-atât încât să ne sacrificăm viața setei sale de puritate.

Femeia tăcu. Exprimase atât de bine părerea generală, încât nimeni nu avu nimic de adăugat.

— Sunteți precum burghezii din Bulgăre de Seu, se revoltă EPJ 327.

— Nicidecum, spuse MDA 802. Dovada e că am încercat să mă ofer pe mine în locul ei și m-a refuzat.

Cu ochii plecați, muza tăcea.

— De ce nu spuneți nimic? o întrebă MDA 802.

— Pentru că n-am nimic de spus.

— Nu-i adevărat. Știm cu toții că sunteți un suflet mare. Ne-ar plăcea să vă înțelegem, insistă MDA 802.

Pannonique clătină din cap suspinând.

— Pentru că e vorba de o femeie? întrebă cu nevinovăție unul dintre bărbați.

— Reacția ar fi aceeași și dacă Zdena ar fi bărbat, i-o tăie scurt muza.

— Vă asigur că avem nevoie de o explicație, spuse MDA 802.

— N-o s-o obțineți, răspunse Pannonique.

— O prințesă așezată pe un bob de mazăre care ne trimite direct la moarte! urlă bărbatul.

Strigase prea tare. Celelalte unități se întoarseră și priviră spre masa lor.

Se așternu o tăcere îndelungată. Când atmosfera deveni mai puțin insuportabilă, vacarmul se porni din nou.

— Vă comportați ca niște învinși, spuse atunci Pannonique. Nici unul dintre noi nu va fi ucis tocmai pentru că nu îi voi oferi nimic dușmanului.

Cina se sfârși într-o deznădejde copleșitoare.

În dimineața următoare, după ce caporala termină de citit hârtia cu condamnații din ziua aceea, pe care o scosese din plic, Pannonique făcu doi pași în față, se întoarse spre locul în care simțea că era amplasată camera principală și strigă:

— Spectatori, în seara asta votați-mă pe mine! Fie ca la scrutin să nu iasă două nume, ci unul singur! Ca numărul matricol CKZ 114 să obțină unanimitatea absolută. Toți câți sunteți v-ați coborât la a

urmări acest program infam. Iertarea nu vă va fi acordată decât cu o singură condiție: aceea ca eu să fiu condamnată mâine. Mi-o datorați!

Se trase înapoi și intră din nou în rând.

„Vai, iată confirmarea temerilor mele; e complet nebună”, își spuse MDA 802.

„Și să mai contăm pe ea ca să ne salveze! “ își zise restul unității.

Până și EPJ 327 începu să aibă unele temeri: „E sublimă. Însă poți foarte bine să fii sublim și, în același timp, să te înșeli”.

Zdena era consternată.

Pentru Pannonique ziua se scurse într-o seninătate absolută.

Ploua cu tot felul de comunicate de presă care declarau lucruri absconse.

O idee recurentă le bătea de departe pe toate celelalte: „Se crede Hristos”. Seara, aceeași versiune oficială fu transmisă peste tot: „Deportata Pannonique a luat cuvântul azi-dimineață pentru a ordona ferm publicului «Concentrării» să-i voteze în unanimitate condamnarea la moarte. Fără echivoc, ea s-a desemnat drept victimă ispășitoare, declarând că iertarea spectatorilor poate fi obținută doar cu prețul ăsta”.

Mai puțin scrupuloase decât ziarele, radiourile și televiziunea sugerau că Pannonique își pierduse mințile.

La masa de seară domnea cea mai mare stânjeneală.

— Masa asta ar trebui să fie Cina cea de Taină? întrebă MDA 802.

Pannonique izbucni în râs și scoase din buzunar tabletele de ciocolată. Luă ciocolata, o frânse și o dădu discipolilor săi, zicând:

„Luați și mâncați, acesta este trupul meu”.

— El nu era așa zgârcit cu trupul Lui, o ironiza bărbatul care o detesta.

— Numai că eu nu sunt El, iar voi, la rândul vostru, nu sunteți Iuda, care era un personaj tulburător și indispensabil.

— Cel puțin, El salva oamenii!

— Mai aveți puțin și-mi reproșați că nu sunt Hristos. Ce enormitate!

— Nu mai departe de ieri ne garantați că nici unul dintre noi nu va fi ucis! protestă bărbatul.

— Exact.

— Și cum vă gândiți să faceți chestia asta? O să ne protejați de dincolo de mormânt? întrebă el.

— Nu vă grăbiți așa. N-am murit încă.

— Publicul ar putea foarte bine să facă ce i-ați ordonat. Știți cât sunteți de convingătoare.

— Într-adevăr, contez pe asta.

— Atunci, când aveți de gând să ne salvați? se revoltă el.

— Salvarea e la fel ca pătrățelele de ciocolată: vi se cuvine, nu-i așa?

— Nu vă mai jucați cu cuvintele, spuse bărbatul. Se presupune că am avea niște suflete mai puțin nobile decât al dumneavoastră. Nu contează că toți am fi acceptat propunerea caporalei Zdena ca să-i salvăm pe ceilalți.

— Ați fi acceptat-o chiar și pentru mai puțin, replică Pannonique.

La aceste cuvinte, MDA 802 tresări imperceptibil.

— Ei bine, da, continuă bărbatul care nu înțelesese nimic. Noi suntem oameni, suntem în întregime niște ființe vii, știm că uneori trebuie să-ți murdărești mâinile.

— Mâinile? rosti apăsat Pannonique de parcă ar fi fost vorba de o necuviință. Aș prefera să nu-mi mai povestiți ce ați fi făcut dumneavoastră în locul meu. Nimeni nu e în locul meu, nimeni nu e în locul nimănui. Când cineva își asumă, pentru dumneavoastră, un risc de care sunteți incapabil, să nu aveți pretenția să-l înțelegeți și, chiar mai mult de-atât, să-l judecați.

— Tocmai, de ce să-ți asumi un asemenea risc? interveni MDA 802. Ceea ce oferea Zdena nu era deloc riscant.

— Îmi voi pierde pentru totdeauna convingerea că în acest peisaj dorința mea e singurul stăpân. Nu mai am nimic de adăugat, încheie Pannonique.

EPJ 327, care ascultase până atunci cu tristețe, începu să vorbească:

— Știți în ce măsură vă dau dreptate, Pannonique. Însă, de la declarația dumneavoastră, a început să-mi fie teamă. Mi-e îngrozitor de teamă și, pentru prima oară, nu vă mai înțeleg.

— Să vorbim despre altceva, vă rog, ca o ultimă favoare.

— Cum am putea vorbi despre altceva? spuse EPJ 327.

— În acest caz, îmi rezerv dreptul de a tăcea.

La miezul nopții, fără măcar să se fi înțeles dinainte, Zdena și Pannonique se întâlniră.

— Știi ce te așteaptă? Știi cum decurge execuția? Știi ce-o să se întâmple cu trupușorul tău fragil?

Pannonique își acoperi urechile cu mâinile și aștepta până când buzele Zdenei încetară să se miște.

— Dacă mor mâine, va fi opera dumneavoastră. Dacă mor mâine, vă veți putea repeta în fiecare zi că dumneavoastră m-ați condamnat doar pentru că nu am vrut să mă supun dorinței dumneavoastră.

— Sunt atât de indezirabilă?

— Nu sunteți nici mai mult, nici mai puțin indezirabilă decât oricare altul.

Zdena zâmbi de parcă i s-ar fi făcut un compliment. Prizoniera se grăbi să adauge:

— In schimb, procedeul la care ați recurs vă face pentru totdeauna indezirabilă în ochii mei.

— Pentru totdeauna?

— Pentru totdeauna.

— Atunci, ce rost mai are să te salvez?

— Să continui să trăiesc, spuse Pannonique pe care genul ăsta de tautologie o amuza.

— Dar ce rost mai are pentru mine?

— Tocmai v-am spus: să continui să trăiesc.

— Chestia asta nu-mi folosește la nimic.

— Ba da. Dovada e că sunteți îngrozită numai la gândul că s-ar putea să mor. Simțiți nevoia ca eu să continui să trăiesc.

— De ce?

— Pentru că mă iubiți.

Caporala o privi uluită, apoi izbucni în râs, înăbușindu-și hohotele de teamă să nu fie auzită.

— Nu te îndoiești de nimic!

— Greșesc?

— Nu știu. Tu mă iubești?

— Nu, spuse Pannonique categoric.

— Ești hotărâtă.

— Mă iubiți: nu e nici vina dumneavoastră, nici a mea. Eu nu vă iubesc, e exact același lucru.

— Și trebuie să te salvez pentru asta?

Pannonique oftă.

— N-o să ieșim basma curată dacă nu contribuiți și dumneavoastră cu ceva. V-ați comportat într-un fel cât se poate de josnic. Acum, aveți ocazia să vă răscumpărați greșeala, doar n-o s-o lăsați să vă scape…

— Îți pierzi timpul. Chiar dacă iadul există, nu-mi pasă dacă ard în focul veșnic.

— Iadul există, ne aflăm chiar în mijlocul lui.

— Mie-mi convine.

— Credeți că condițiile întâlnirii noastre sunt ideale?

— Dacă nu era „Concentrarea”, nu te-aș fi cunoscut niciodată.

— Din cauza „Concentrării” nu mă veți cunoaște niciodată.

— În vremuri normale, oamenii ca tine nu cunosc niciodată oameni ca mine.

— Nu-i adevărat. Am fost întotdeauna dispusă să cunosc pe toată lumea.

— Și ce dacă? Nu ți-aș fi plăcut.

— Cu siguranță mi-ați fi plăcut mai mult decât acum.

— Nu vorbi despre mine de parcă te-aș dezgusta.

— Nu depinde decât de dumneavoastră să schimbați această situație: puteți deveni omul nemaipomenit care va elibera prizonierii și care va pune capăt unei experiențe oribile.

— După cum ai spus, chestia asta nu m-ar face să câștig favorurile tale.

— V-ar face să câștigați prietenia și admirația mea. Vă vor plăcea, veți vrea mai mult. Vă las, nu mai am nimic să vă spun. Aveți nevoie de noaptea asta ca să vă gândiți la un plan.

Pannonique se îndepărtă cu un aer sigur pe sine. Nu-și mai putea ascunde mult timp neliniștea.

Când rămase singură, Zdena înțelese că nu mai avea de ales. Un plan de evadare era un lucru imposibil de pus la punct. Era caporal, nu unul din tehnicienii ăia care ar fi fost în stare să deconecteze alarma.

Trebuia să facă rost de niște arme.

Nu putu să doarmă toată noaptea.

Nici Pannonique nu reuși să doarmă.

„Sunt nebună să-mi asum un asemenea risc. Ce să mai vorbim, tot aveam să mor oricum. Nu fac decât să-mi grăbesc moartea, asta-i tot. N-ar fi trebuit s-o fac. Nu sunt deloc grăbită să mor."

Hotărî să-și amintească lucrurile la care ținuse toată viața. Îi trecură din nou prin minte bucățile muzicale preferate, parfumul delicat al garoafelor, gustul piperului negru, câmpurile de țară, șampania, pâinea proaspătă, momentele plăcute petrecute alături de ființele dragi, aerul de după ploaie, rochia sa albastră, cărțile cele

mai bune. Erau multe, dar nu destule.

„Nu am trăit tocmai ceea ce îmi doream mai mult să trăiesc!”

Se gândi, de asemenea, că îi plăcuseră mult dimineţile.

Dimineaţa aceea o tulbură profund. Era la fel de liniştită ca oricare alta. Însă nu era decât o aparenţă.

Înşelător era aerul tare – ce se întâmpla oare în timpul nopţii de aerul era întotdeauna proaspăt dimineaţa? Care era acea izbăvire perpetuă? Şi de ce oare cei care îl respirau nu erau izbăviţi?

Înşelătoare era acea lumină inefabilă ca o promisiune a unei zile perfecte, un generic mai bun decât filmul ce avea să urmeze.

„Întreaga desfătare a zilelor e dimineaţa”, spunea cineva.

În ultima dimineaţă a vieţii sale, Pannonique se simţea furată.

Ca de obicei, prizonierii erau strânşi pe esplanadă pentru citirea numelor condamnaţilor aleşi de public.

Partea a cincea

Emisiunea era transmisă în direct, și publicul știa lucrul ăsta – într-un colț al ecranului scria „direct”.

„Concentrarea” atinse rata de audiență absolută: sută la sută. Emisiunea fu urmărită de toată lumea, în sensul literal al sintagmei. Orbii, surzii, sihaștrii, călugării, poeții străzilor, copiii mici, tinerii căsătoriți, animalele de companie – până și posturile de televiziune concurente își întrerupseseră emisia pentru ca prezentatorii să o poată urmări.

În fața televizoarelor, politicienii clătinau din cap spunând:

— E îngrozitor. Ar fi trebuit să intervenim.

În baruri, oamenii pe jumătate prăbușiți pe tejghea pronosticau cu ochii țintă la ecran:

— O să scape, îți spun eu. Toată chestia asta e o mizerie. Cum de au permis politicienii una ca asta? Nu trebuiau decât să interzică gunoaiele de genul ăsta. Nu mai există moralitate la conducerea Statului ăstuia, ascultă ce-ți spun.

Gânditorii gândeau cu voce tare, plecând cu tristețe capetele spre televizor:

— Ce suferință! Ce zi neagră pentru umanitate! Nu avem dreptul să nu ne uităm la așa ceva: va trebui să depunem mărturie pentru grozăvia asta, va trebui să dăm socoteală. În acel moment nu vom

spune că nu eram acolo.

În închisori, deținuții se uitau la emisiune, exclamând ironic:

— Și să mai spui că noi suntem nelegiuiți! Pe noi ne bagă la zdup, nu pe organizatorii rahatului ăstuia.

Dar se uitau, totuși.

Îndrăgostiții nevinovați, strânși unul într-altul sub așternuturile moi, își instalaseră televizoarele la capul patului.

— Ia te uită cât de străini suntem de această lume ticăloasă! Dragostea ne apără. În ajun, fiecare din ei profitase de micile nevoi ale celuilalt pentru a pune mâna pe telecomandă și a vota tastând în grabă numerele și cifrele numărului matricol.

Călugărițele carmelite priveau în tăcere.

Părinții își puneau copiii să urmărească emisiunea, explicându-le apoi că asta însemna răul. În spitale, bolnavii se uitau la emisiune socotind, fără îndoială, că boala lor îi scutea de vină. Culmea ipocriziei fu atinsă de cei care nu aveau televizor, care se invitau pe la vecini pentru a urmări „Concentrarea” și se indignau:

— Când văd chestia asta, sunt fericit că nu am televizor!

În momentul apelului, Pannonique remarcă absența caporalei Zdena.

„M-a abandonat”, își spuse ea. „Am pierdut. Sunt pierdută.”

Trase adânc aer în piept. I se păru că aerul care îi pătrundea în plămâni era făcut din cioburi de sticlă.

Caporalul Jan înainta până în fața prizonierilor, se opri, deschise plicul și strigă:

— Condamnații de astăzi sunt CKZ 114 și MDA 802.

După ce-și reveni din uluială, Pannonique făcu un pas înainte și spuse tare:

— Spectatori, sunteți niște porci!

Se opri o clipă pentru a-și liniști bătăile prea repezi ale inimii. Camerele se ațintiră asupra celei care spumega de furie. Ochii ei se preschimbaseră într-o fântână din care ura izvora necontenit. Continuă:

— Faceți rău fără să fiți pedepsiți în nici un fel. Și până și răul vă iese rău!

Scuipă pe jos și urmă:

— Vă credeți puternici pentru că voi ne vedeți, iar noi nu. Vă înșelați: eu vă văd! Priviți în ochii mei, veți citi în ei atâta dispreț că nu veți mai avea nevoie de altă dovadă: eu vă văd! Îi văd pe cei care se uită prostește la noi, pe cei care se uită cu niște priviri inteligente, pe cei care își spun: „Mă uit doar ca să văd cât de jos se pot coborî alții” și care, făcând asta, cad și mai jos decât ei! Ochiul meu se află tot timpul în spatele ecranului, urmărindu-vă! Mă veți vedea murind, știind că si eu vă văd!

MDA 802 plângea:

— Opriți-vă, Pannonique. V-ați înșelat.

Pannonique își spuse că MDA 802 avea să moară din cauza ei. Atunci, i se făcu rușine și tăcu.

În sala celor nouăzeci și cinci de ecrane, organizatorii urmăreau scena cu încântare.

— Trebuie să recunoști că e o vedetă: audiența absolută nu a fost atinsă niciodată, nici măcar în Statele Unite, pe 21 iulie 1969. După

părerea voastră, cum se face că ea reușește s-o atingă?

— Oamenii văd în ea simbolul binelui, al purității, al tuturor neroziilor ăstora. Le place la nebunie lupta dintre bine și rău. Atunci, cheia spectacolului e puritatea executată de către viciu! Inocența trimisă la moarte!

— E frumoasă, atâta tot. Dacă ar fi fost urâtă nu s-ar mai fi sinchisit nimeni de ea.

— Nu s-a schimbat nimic de la Paris încoace, spuse o lepădătură cultă. Dintre Hera, Atena și Afrodita, n-a fost aleasă oare ultima?

Aleasa pășea cu gravitate spre moarte, însoțită de MDA 802 – „prietena pe care n-am salvat-o", se mustra în sinea ei Pannonique, adăugând vinovăția la suma suferințelor sale.

EPJ 327 se făcea în toate felurile: „O s-o lași să moară fără să încerci să faci nimic – nici chiar din lașitate – câtă neputință! Dacă aș putea măcar să distrug camerele care îi vor filma agonia! Dacă, incapabil să-i salvez viața, aș putea măcar să-i salvez moartea! O iubesc și totuși asta nu îi e de nici un folos!".

Făcu un pas înainte și strigă:

— Spectatori, bucurați-vă! Ați condamnat la moarte sarea pământului și acum o veți vedea murind pe aceea care v-ar fi plăcut să fiți sau pe care v-ar fi plăcut s-o aveți! Simțiți nevoia s-o faceți să dispară pentru că este opusul vostru: sufletul ei este pe atât de plin pe cât e al vostru de gol! Dacă înăuntrul vostru n-ar fi un asemenea vid, existența celei care are atâta substanță nu vi s-ar părea atât de intolerabilă! O emisiune precum „Concentrarea" e oglinda vieții voastre și dacă cei care o urmăresc sunt atât de numeroși, nu o fac

decât din narcisism!

EPJ 327 se opri când își dădu seama că nimeni nu îl băga în seamă și nu-l asculta.

Caporala Zdena își făcuse din nou apariția: le readusese pe esplanadă pe cele două condamnate împreună cu escorta lor.

Așeză pe jos o parte din sticlele pe care le ținea în brațe. Păstră câte una în fiecare mână și le flutură deasupra capului.

— Ajunge! Eu comand aici! Am în mână destule cocteiluri Molotov ca să vă ucid pe toți, pot să distrug întregul lagăr dacă am chef! Dacă încearcă cineva să tragă în mine, le agit un pic și toată lumea sare în aer!

Tăcu o clipă cu o încântare evidentă, conștientă că toate camerele erau ațintite asupra ei. Mai mulți organizatori descinseră în fugă pe platou, ținând în mână câte o portavoce.

— Vă așteptam, le spuse ea zâmbind.

— Haide, Zdena, pune sticlele alea jos și vino să stai de vorbă cu noi, o îndemnă glasul părintesc al unuia dintre șefi.

— Așa deci, răcni ea, mă numesc caporala Zdena și toată lumea mi se adresează cu dumneavoastră, ați înțeles? Vă reamintesc că cocteilul Molotov explodează atunci când se sparge sticla!

— Care sunt revendicările dumneavoastră, caporală Zdena? reluă, ușor intimidat, glasul din portavoce.

— Nu am nici un fel de revendicări, dau ordine, eu comand! Și am hotărât ca emisiunea asta de rahat să se încheie aici! Să fie eliberați toți deținuții, fără nici o excepție!

— Haide, fii serioasă.

— Sunt atât de serioasă încât fac apel la conducătorii acestei națiuni! Și la armată.

— La armată?

— Da, la armată! Țara asta are o armată. Șeful Statului să-mi trimită de urgență armata și poate c-o să uităm că, în timp ce el tăia frunză la câini, aici oamenii crăpau pe capete.

— Și cine ne garantează că cocteilurile Molotov pe care le țineți în mână sunt adevărate?

— Mirosul! zise ea cu un zâmbet larg.

Destupă una din sticle. Duhnea a benzină și a alte chestii nocive încă și mai groaznice. Oamenii își acoperiră nasurile cu mâinile. Zdena astupă din nou sticla și strigă:

— Îmi place amestecul ăsta de benzină, acid sulfuric și potasiu, însă s-ar zice că nu-mi împărtășiți gusturile.

— Blufați, caporală Zdena! Cum ați fi putut să faceți rost de acid sulfuric?

— O baterie veche de camion conține destul. Și lagărul nu duce lipsă de camioane.

— Un specialist îmi șoptește la ureche că lichidul ar trebui să fie maro-roșcat si nu roșu închis ca cel pe care îl țineți în mână…

— Mi-ar face mare plăcere să-l încerc pe pielea lui, numai ca să-mi spună dacă s-a transformat în puzzle după toate regulile artei. E drăguț, nu, un cocteil Molotov? Lichidele acelea atât de diferite care nu se amestecă… Ar fi de-ajuns să intre în contact cu fitilul îmbibat cu potasiu și bum!

Caporala Zdena era în elementul ei. Juca rolul vieții sale, jubila.

Pannonique o privea zâmbind.

Când armata încercui locul în care se turna emisiunea „Concentrarea”, caporalii deschiseră porțile. Echipele tuturor posturilor de televiziune filmară cortegiul prizonierilor slabi și buimaci care se înghesuiau să iasă.

Ministrul Apărării pătrunse entuziast în lagăr și vru să-i strângă mâna caporalei Zdena. Aceasta nu dădu drumul sticlelor si ceru un acord scris.

— Ce doriți, de fapt? întrebă ministrul. Un tratat?

— Haideți să spunem un contract care să stipuleze intervenția dumneavoastră ori de câte ori televiziunea s-ar gândi să facă din nou o emisiune de genul ăsta.

— Nu va mai exista niciodată o emisiune de genul ăsta! protestă omul de stat.

— Sigur, sigur. Însă nu suntem niciodată îndeajuns de prevăzători, răspunse ea, arătând înspre cocteilurile Molotov.

Contractul fu redactat pe loc de secretarul ministrului. Caporala Zdena nu puse jos sticlele decât pentru a semna documentul, a-l înhăța și a-l arăta spre cameră.

— Spectatori, sunteți cu toții martori la semnarea acestui contract.

Lăsă timp camerei să mărească puțin cadrul și publicului să-l citească. Apoi, luă din nou sticlele în mâini și se îndreptă spre Pannonique, care o aștepta.

— Ați fost genială, îi spuse Pannonique, pe când ieșeau împreună din lagăr.

— Adevărat? întrebă Zdena cu un aer fudul.

— Nu există cuvânt mai potrivit. Nu vreți să vă ajut să cărați sticlele alea? Riscați să vă scape vreuna și ar fi păcat să explodeze tocmai acum.

— Nu e nici un pericol. Se pare că în vechile baterii se găsește acid sulfuric, însă eu, una, nu știu în care parte.

— Atunci, ce e lichidul ăsta roșu?

— Vin. Medoc{9} superior. N-am îmbibat fitilele cu potasiu, însă benzina e reală, pentru miros.

— Ați fost fantastică.

— Asta schimbă ceva între noi?

— Până acum, aveam o intuiție în ceea ce vă privește. De acum, e o certitudine.

— Ce vrei să spui concret cu asta?

— Asta nu schimbă cu nimic înțelegerea noastră.

— Cu nimic? Încerci să mă îmbrobodești. Fără aerul că mă flatezi, mă păcălești!

— Nu. Mă țin exact de ceea ce am spus înainte.

— Ce tot vorbești?

— Ați fost extrem de curajoasă. Sunteți o eroină. Fie ca restul purtării dumneavoastră să fie pe măsură.

— Îți bați joc de mine.

— Dimpotrivă. Vă port cel mai adânc respect, nu aș suporta să mă dezamăgiți.

— Încerci să mă prostești.

— Inversați rolurile. Am fost cinstită cu dumneavoastră de la un capăt la altul.

— Am făcut o minune și mărturisesc că așteptam același lucru din partea ta.

— Minunea a fost înfăptuită. Ultimele urme de dispreț pentru dumneavoastră au dispărut. Până acum, trebuie s-o spun, erați pentru mine ființa cea mai mizerabilă pe care o dăduse umanitatea și acum sunteți ființa cea mai măreață pe care aceasta a produs-o.

— Încetează. Îți închipui că m-am transformat peste noapte într-o altă persoană? Sunt încă cea care a acceptat bucuroasă să fie caporal la această emisiune.

— Nu e adevărat. V-ați schimbat mult.

— Greșești! Tot ce am făcut e pentru a te avea. Îmi e perfect egal dacă sunt sau nu un om bun. Singurul lucru care contează pentru mine e să te am. Nimic nu s-a schimbat înăuntrul meu.

— Regretați că ați fost formidabilă?

— Nu. Însă nu mă așteptam să nu obțin nimic pentru mine cu chestia asta.

— Tocmai în asta stă eroismul: nu obții nimic pentru tine.

Zdena continua să meargă cu ochii în pământ. Traversară pe jos teritorii nedefinite. Era o Europă nedeterminată. Merseră mult timp. Pe drum, dădură peste un orășel:

— Să mergem la gară. Poți să iei trenul spre orașul tău.

— N-am nici un ban.

— Îți plătesc eu biletul. Nu vreau să te mai văd. Pentru mine e un fel de probă. N-ai cum să-nțelegi.

Zdena cumpără de la ghișeu un bilet pentru Pannonique. O însoți pe peron.

— Ne-ați salvat viața. Ați salvat umanitatea sau ceea ce se mai poate numi umanitate în lumea asta.

— E în regulă, nu trebuie să te simți obligată să-mi spui toate astea.

— Nu mă simt deloc obligată. Trebuie să-mi exprim însă admirația și recunoștința pe care o am pentru dumneavoastră.

Simt nevoia s-o fac, Zdena. Simt nevoia să vă spun că sunteți persoana cea mai importantă pe care am întâlnit-o în întreaga mea existență.

— Stai puțin. Ce-ai spus?

— …persoana cea mai importantă…

— Nu, nu asta. Mi-ai spus pe numele mic.

Pannonique zâmbi. O privi cu luare aminte în ochi și spuse:

— N-am să vă uit niciodată, Zdena.

Ea se cutremură din cap până-n picioare.

— Tot nu ați reușit să-mi rostiți numele, asta voiam să vă mai spun.

Zdena trase adânc aer în piept, o privi pe tânără drept în ochi și zise repede, de parcă s-ar fi aruncat în gol:

— Sunt fericită să știu că exiști, Pannonique.

Din ceea ce simți Zdena în clipa aceea, Pannonique nu zări decât unda imperceptibilă care îi străbătea tot trupul. Apoi se urcă în trenul care porni imediat.

Buimăcită, Zdena își reluă lungul drum spre hazard. Se gândea fără încetare la ce se petrecuse.

Dintr-odată, își dădu seama că nu lăsase încă din mână falsele

cocteiluri Molotov. Se așeză pe marginea drumului și cercetă una din sticle. „Benzina asta și vinul ăsta care nu se pot amesteca, care vor ieși pe rând la suprafață, orice s-ar întâmpla, îmi amintesc de ceva. Nu vreau să știu care din noi era benzina si care vinul.”

Puse sticla jos și i se păru că o să explodeze de atâta amărăciune. „Sufăr fiindcă nu mi-ai dat nimic în schimb! Te-am salvat și tu mă lași să crap de foame! Și îmi va fi foame până la moarte! Și ție ți se pare corect!”

Apoi, apucă sticlele și le izbi de un copac cu toată forța de care era capabilă indignarea ei. Sticlele se sparseră unele după altele, fără ca lichidele să se amestece, însă Zdena observă că atât benzina, cât și vinul erau absorbite de același pământ. Atunci, se simți cuprinsă de un soi de mulțumire asemeni celei a iluminaților: „Mi-ai dat tot ce e mai bun! Și ceea ce mi-ai dat, nimeni nu a dat nimănui, niciodată!”

Revenind în Jardin des Plantes, unde începuse întreaga poveste, Pannonique îl zări pe EPJ 327 așezat pe o bancă.

— Cum ați reușit să mă găsiți?

— Cu ajutorul paleontologiei…

Nu știu ce să-i răspundă.

— Simțeam nevoia să știți asta: mă numesc Pietro Livi.

— Pietro Livi, repetă ea, conștientă de importanța acelei dezvăluiri.

— Am judecat-o greșit pe Zdena. Dumneavoastră ați avut dreptate. Cu toate astea, dumneavoastră vă revine meritul celor întâmplate: dumneavoastră și numai dumneavoastră erați capabilă să schimbați ființa asta.

— Ce știți dumneavoastră? întrebă ea ușor iritată.

— O știu pentru că am trăit-o pe pielea mea și pentru că am văzut-o cu ochii mei.

Greșeam cu atât mai mult disprețuind-o pe Zdena cu cât nici eu nu sunt prea departe. Ca și ea, mă gândesc fără încetare la dumneavoastră.

Se așeză lângă el pe bancă. Dintr-odată se simți fericită că se afla acolo.

— Și eu am nevoie de dumneavoastră.

O prăpastie de netrecut mă desparte acum de ceilalți oameni. Ei nu știu lucrul ăsta, nu îl înțeleg. Mă trezesc în toiul nopții cu răsuflarea tăiată de neliniște. Și, adesea, îmi e rușine că am supraviețuit.

— Parcă m-aș auzi pe mine.

— Când vinovăția e prea puternică, mă gândesc la Zdena, la minunea pe care a înfăptuit-o pentru noi. Îmi spun că trebuie să mă arăt demnă de ea, să fiu la înălțimea acestui cadou.

Pietro Livi încruntă din sprâncene.

— De când am întâlnit-o pe Zdena viața mea s-a schimbat complet, continuă ea.

— Nu mai studiați paleontologia?

— Ba da, ca să termin ce am început, însă acum, de fiecare dată când fac cunoștință cu cineva îl întreb cum îl cheamă și îi repet numele cu voce tare.

— Înțeleg.

— Asta nu e tot. Am hotărât să-i fac pe oameni fericiți.

— Aha, spuse Pietro Livi, revoltat la ideea de-a o vedea pe Pannonique lansându-se în acțiuni caritabile. Și cum aveți de gând să faceți asta? Veți deveni una din acele doamne caritabile?

— Nu. Învăț să cânt la violoncel.

Râse ușurat.

— La violoncel! Minunat. Si de ce tocmai la violoncel?

— Pentru că e instrumentul care aduce cel mai mult cu glasul omenesc.

{1} Jardin des Plantes – principala grădină botanică din Franța, situată în Paris, în Arondismentul 5, pe malul stâng al Senei. Are o suprafață de 28 de hectare (280 000 m^2).

{2} În original *kapo*, termen care desemnează un deținut cu funcție de comandă în lagărele naziste.

{3} În terminologia marxistă, partea decăzută a proletariatului, pe care extrema alienare o îndepărta de conștiința revoluționară, sub-proletariatul

{4} În original *schlague*, care desemnează o tijă de oțel de aproximativ un metru înfășurată în două vâne de bou împletite și acoperite cu o teacă de piele; cu aceasta erau bătuți deținuții în lagărele naziste

{5} Substanță barbiturica

{6} Pierre Corneille (1606-l684): scriitor francez, autor al multor piese celebre – *Le Cid* (1636), *Cinna* (1641), *Polyeucte* (1642) – ale căror eroi sunt capabili de orice sacrificii pentru glorie și onoare

{7} Dachau – lagăr de concentrare nazist (1933-1945).

{8} Filozof heraclitean care susținea că numele sunt naturale și nu convenționale

{9} Vin produs în podgoriile din regiunea Medoc, situată în sud-vestul Franței, în apropiere de Bordeaux